

*Programmaterial för gymnasie-
särskola och sär vux*

Gysär 1995:6

KURSP LANER

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBI BLIOTEK

100150 6247

Gymnasiesärskolans Naturbruksprogram

*Programmål, kursplaner, betygskriterier
och kommentarer*

TILLHÖR REFERENSBIBLIOTEKET
UTLÄNAS EJ

Skolverket

Läroplan
1128

Pedagogiska biblioteket

10
Laroplan 1128

Ex. 1

Gysär 1995: 6

Gymnasiesärskolans Naturbruksprogram

Programmål, kursplaner, betygskriterier
och kommentarer

CE Fritzes AB

Beställningar:

Fritzes kundtjänst, 106 47 Stockholm

Fax 08-20 50 21, Telefon 08-690 90 90

Butik: Regeringsgatan 12, Stockholm

Gymnasiesärskolans Naturbruksprogram

Upplaga 1:1

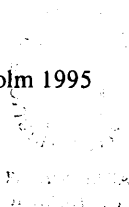
ISSN 1400-6081

ISBN 91-38-30468-6

© Skolverket och CE Fritzes AB

Omslag: Örjan Nordling, Ligature

Tryck: Norstedts Tryckeri AB, Stockholm 1995

Innehåll

Inledning	5
Programpresentation	7
Programmål	9
Kursöversikt med sidhänvisningar	11
Timplan enligt riksdagsbeslut	13
Yrkesämnen	
– Kursplaner och betygskriterier	15
Kärnämnen	
– Kursplaner med kommentarer och betygskriterier	69

Inledning

Föreliggande programmaterial innehåller

- programmål
- programpresentation
- översikt av programmets ämnen och kurser
- kursplaner i yrkesämnena och kärnämnen
- betygskriterier
- kommentarer till kärnämnen

Kursplanerna presenteras i bokstavsordning efter ämne. Om det finns flera kurser inom ett ämne presenteras kurserna i bokstavsordning efter kursbenämning.

Läroplan och programmål

Läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, anger målen för utbildningen som helhet, programmålen anger de speciella mål som gäller för respektive program. Läroplan och programmål är en väsentlig utgångspunkt för arbetet med kursplaner och är den bakgrund mot vilken kursplanernas mål skall läsas. I läroplanen tydliggörs exempelvis vilka kunskaper alla elever skall utveckla i utbildningen.

Kursplaner för kärnämnen

Kursplaner för kärnämnen fastställdes av regeringen den 23 juni 1994 och finns publicerade i SKOLFS 1994:21 (ändring SKOLFS 1995: 19). Kursplanerna anger dels kursernas syfte och mål, dels vilka kunskaper eleverna skall ha när de slutfört utbildningen i respektive kurs.

Kursplaner för övriga ämnen

Kursplaner för yrkesämnena är fastställda av Skolverket och finns publicerade i SKOLFS 1995: 3. I vissa fall anges förkunskapskrav i kursplanen. Dessa krav innebär att eleven bör ha läst kursen eller på annat sätt erhållit motsvarande kunskaper.

Individuellt val

Som individuellt val skall eleven erbjudas varje kurs som förekommer på ett nationellt program inom kommunen. Även hemspråk och svenska som andraspråk kan förekomma som individuellt val.

Kurser i ämnen som finns inom nationella program omfattar minst 50

timmar per kurs. Detsamma gäller lokala kurser. Det är styrelsen för utbildningen som beslutar om antalet timmar per kurs.

Lokalt tillägg

Lokalt tillägg beslutas av styrelsen för utbildningen och skall bestå av en eller flera kurser. Lokalt tillägg kan även innebära att undervisningstiden för ett eller flera ämnen utökas utöver den undervisningstid som framgår av timplanen. Se vidare förordningen för gymnasiesärskolan 5 kap, 4 §.

Arbetsplatsförlagd utbildning, APU

I de yrkesförberedande programmen skall minst 15 procent av hela undervisningstiden arbetsplatsförläggas. Endast yrkesämnena kan arbetsplatsförläggas. Den enskilda skolan avgör inom vilka ämnen undervisningen kan ske på en arbetsplats. Se vidare i förordningen för gymnasiesärskolan 5 kap, 9 §, Arbetsplatsförlagd utbildning.

Betyg

Föreskrifter för betygssättningen i ämnen inom programmet finns i gymnasiesärförordningen. Betyg skall sättas efter varje avslutad kurs.

I förordningen anges i 7 kap, 2 §:

”Som betyg skall användas någon av följande beteckningar

Godkänd (G)

Väl godkänd (VG)

För elev som inte uppnått betyget Godkänd utfärdas ett intyg om att eleven deltagit i kursen.”

I förordningen föreskrivs att läraren som stöd vid betygssättningen skall använda betygskriterier som har fastställts för kursen. I fråga om lokala kurser skall kommunen eller landstinget fastställa betygskriterier.

Betygskriterier finns publicerade i SKOLFS 1995: 12.

Programpresentation

Gymnasiesärskolans Naturbruksprogram förbereder för arbete inom områdena jordbruk, skogsbruk, vattenbruk, djurvård, hästhållning, miljövård och bioenergi eller närliggande områden.

Dagsläge och utvecklingstrender inom området

Naturbruksområdet spelar en viktig roll för regional utveckling, landets försörjning och resurshållning, och allt högre krav ställs på utövarna. Marknadsanpassning, internationalisering och ökad medvetenhet om hushållning med naturresurser förutsätter båda breda och djupa kunskaper inom naturbrukets olika inriktningar.

Förutom produktion av livsmedel, industriråvara och grönområden kommer med säkerhet naturbrukets roll som producent av andra kollektiva nyttigheter att öka. Exempel på sådana är bioenergi, avfallshantering, landskapsvård och fritidsaktiviteter. Flertalet av de verksamma inom området arbetar inom mer än ett yrkesområde och har ett brett spektrum av arbetsuppgifter. Detta kräver vidsynthet, samarbetsförmåga, ansvarstagande och kvalitetstänkande i kombination med ett brett yrkeskunnande.

Möjliga vägar genom programmet

Inom gymnasiesärskolans Naturbruksprogram finns ett sextiotal kurser. Kurserna har anpassats till gymnasiesärskolans elever utifrån gymnasieskolans naturbruksprogram. Några av kurserna är dock skrivna enbart för gymnasiesärskolans elever.

I strukturen presenteras kurserna som valbara inom hela programmet. Samtliga kurser i gymnasiesärskolans yrkesämnen är alltså valbara.

Kurserna är skrivna för att ge en grund och fördjupning inom varje område samt passa näringen i olika delar av landet. De skall kunna anpassas till elever med olika förutsättningar. Kursutbudet ger möjligheter att välja utbildningsvägar som antingen leder till specialisering inom ett visst yrkesområde eller till en mera generell och bred kompetens. Hur de valbara kurserna kombineras bestäms lokalt i samverkan mellan representanter för skola och yrkesliv samt i samråd med elev och föräldrar. Några av kurserna har förkunskapskrav vilket gör att de inte kombineras helt fritt.

Det är av stor vikt att eleverna på ett tidigt stadium i utbildningen få god kännedom om hela Naturbruksprogrammet och utbildningens innehåll och möjligheter. Detta kan ske genom att eleverna deltar i grundkurserna inom varje område där en naturlig del av kurserna är introduktion.

En integration mellan de olika yrkeskurserna är nödvändig för att skapa en helhetsbild av utbildningen för eleverna. Integration mellan yrkesämnen och kärnämnen är också viktig och förstärker utbildningen.

En introduktion är viktig för det fortsatta skolarbetet. Introduktionen bör

också omfatta diskussioner om arbetsformer, samverkan och elevinflytande så att eleverna tidigt får känna delaktighet och ta ansvar för den egna utbildningen.

I elevens individuella studieplan bör, utifrån program mål och kursplanernas mål, en plan för den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen ingå.

Programmål

Syfte

SKOLFS 1995:2

Utbildningen inom gymnasiesärskolans Naturbruksprogram skall ge eleverna grundläggande yrkeskunskaper inom naturbruksområdet som helhet, innefattande jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring, fiske och vattenbruk, djurvård, hästhållning, miljövård och bioenergi. Genom specialisering skall eleverna efter individuell förmåga få kompetens för att så självständigt som möjligt arbeta inom något av dessa yrkesområden eller annat närliggande yrkesområde.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning utifrån individuell förmåga

kan utföra aktuella arbetsuppgifter inom naturbruksområdet och på ett rationellt och säkert sätt använda maskiner och övrig utrustning,

har utvecklat social kompetens, kvalitetsmedvetande, ansvarskänsla och kunskap om gott yrkesmannaskap, så att de förstår betydelsen av att kunna utföra arbetsuppgifter självständigt eller tillsammans med andra,

har viss förståelse för sambandet mellan biologiska, ekologiska och tekniska processer samt deras tillämpningar.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

kan hantera maskiner och övrig utrustning och tillämpa sådana arbetsmetoder att god produktkvalitet uppnås,

har viss grundläggande kunskap som behövs för att utveckla produkter, marknader och företag inom naturbruksområdet,

har viss kunskap i företagsekonomi som är relevant för ekonomi och arbete inom naturbruksnäringarna,

kan inhämta och tillämpa de föreskrifter och instruktioner som gäller för yrkesområdet,

kan använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,

har viss insikt om naturbruksområdets kulturhistoriska, samhällsekonomiska och miljömässiga betydelse,

har viss förmåga att diskutera och ta ställning till problem inom sitt yrkesområde med hänsyn tagen till kvalitet, etik, ekonomi, säkerhet och miljö,

har i arbetet med djur tillägnat sig en attityd där djurens korrekta handhavande sätts i centrum och har tränat sin förmåga att förstå och förutsäga djurens beteende och utveckling med beaktande av etiska, säkerhets- och djurskyddsmässiga normer,

har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,

har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö och arbetsorganisationens betydelse för denna samt viss förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser beaktas som gäller för respektive yrkesområde.

Kursöversikt

GYMNASIESÄRSKOLANS NATURBRUKSPROGRAM

SKOLFS 1995: 3

A Kärnämnen

<i>Ämne</i>	<i>Kurskod</i>	<i>sid</i>
ENGELSKA	EN150	70
ESTETISK VERKSAMHET	ESV150	72
IDROTT OCH HÄLSA	IDH150	74
MATEMATIK	MA150	76
NATURKUNSKAP	NK150	79
RELIGIONSKUNSKAP	RE150	82
SAMHÄLLSKUNSKAP	SH150	85
SVENSKA	SV150	88

B Yrkesämnen inom programmet

Valbara kurser

<i>Ämne</i>	<i>Kurskod</i>	<i>Kurs</i>	<i>sid</i>
ARBETSMILJÖKUNSKAP	ARB150	Arbetsmiljö – yrkesliv	15
DATAKUNSKAP	DA150	Datakunskap – grundkurs	15
DJURKUNSKAP	DJR150	Djurhållning – park	16
	DJR151	Djurkunskap – grundkurs	17
	DJR152	Fjäderfä	18
	DJR153	Får, getter, fjäderfä och andra djurslag	19
	DJR154	Får och getter	20
	DJR155	Hästkötsel A	21
	DJR156	Hästkötsel B	22
	DJR157	Hästkötsel C	23
	DJR158	Mjolk- och nötköttproduktion A	24
	DJR159	Mjolk- och nötköttproduktion B	25
	DJR160	Svinproduktion A	26
	DJR161	Svinproduktion B	27
	DJR162	Sällskapsdjur	28
ELKUNSKAP	ELKU150	Elsäkerhet	29
FASTIGHETSTEKNIK	FASTE150	Fastighetskötsel	30
FÖRETAGSEKONOMI	FE150	Ekonomi – grundkurs	30
HANDEL	HNDL151	Försäljning och service	31

MARK- OCH VÄXTKUNSKAP	MRVX150	Beskärning	32
	MRVX151	Växtkunskap	33
MATLAGNING	MATL154	Hushållning	34
NATURBRUKSPRODUKTION			
<i>Jordbruk – Trädgård</i>	NAP150	Allmän trädgårdskunskap	34
	NAP154	Blomsterbinderi	35
	NAP158	Frukt- och bärodling	36
	NAP159	Golfbaneskötsel	37
	NAP160	Grovfoderproduktion	37
	NAP161	Jordbruk och trädgård – grundkurs	38
	NAP166	Odling av grönsaker på friland	39
	NAP167	Odling i växthus	40
	NAP168	Odling på åker A	41
	NAP169	Odling på åker B	42
	NAP170	Plantskoleskötsel	43
	NAP178	Trädgårdsanläggning	44
	NAP179	Trädgårdsanläggning – underhåll och skötsel	45
<i>Skogsbruk</i>	NAP151	Avverkningsarbete med motorsåg	46
	NAP153	Beståndsanläggning och beståndsvård	47
	NAP164	Mobila sågverk	47
	NAP165	Motorsåg	48
	NAP171	Produktion av energi- och industriråvara	49
	NAP173	Röjmotorsåg	49
	NAP174	Röjningsarbete	50
	NAP175	Skogsbruk och bioenergi – grundkurs	51
	NAP176	Skogsskötsel – fördjupningskurs	52
	NAP177	Transport med småskalig teknik	53
	NAP181	Virkesbehandling	53
	NAP182	Virkestransport med jordbrukstraktor	54
	NAP183	Virkestransport med skotare	55
<i>Vattenbruk – Fiske</i>	NAP152	Beredning av animalieprodukter	55
	NAP155	Fiskevård och sportfiske	56
	NAP157	Fiskodling	57
	NAP162	Kräft- och musselodling	58
	NAP163	Kustnära fiske	59
	NAP180	Vattenbruk och fiske – grundkurs	60
NATURBRUKSTEKNIK	NABT150	Körning med basmaskin	61
	NABT151	Maskinlära – grundkurs	62
	NABT152	Service och reparationsteknik A	62
	NABT153	Service och reparationsteknik B	63
	NABT154	Småmaskiner, skötsel och underhåll	64
NATUR- OCH MILJÖKUNSKAP	NAM150	Källsortering och kompostering	65
	NAM151	Viltvård	66
SVETSTEKNIK	SVSTE154	Manuell metallbågsvetsning	67

Timplan

Undervisningstid i timmar om 60 minuter för de fyraåriga nationella och specialutformade programmen i gymnasiesärskolan SFS 1994:741

<i>Ämnen:</i>	
Svenska	200
Engelska	110
Matematik	150
Samhällskunskap	
Religionskunskap	170
Naturkunskap	
Idrott och hälsa	280
Estetisk verksamhet	70
Yrkesämnen	2200
Individuella val	290
Lokalt tillägg	130
Totalt	3600

Yrkesämnen

KURSPLANER OCH BETYGSKRITERIER

SKOLFS 1995: 3
SKOLFS 1995: 12

Ämne: Arbetsmiljökunskap
Kurs: Arbetsmiljö – yrkesliv

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om arbetsmiljö, säkerhet och ergonomi. Kursen skall även ge orientering om yrkesområden inom respektive program och de lagar och avtal som berör dessa.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna redogöra för arbetsmiljöfaktorer och deras inverkan på människan och miljön

kunna beskriva miljö, skydds- och säkerhetsbestämmelser inom yrkesområdet samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt

kunna ge första hjälpen vid olycksfall

kunna beskriva skolans och arbetsplatsens skydds- och säkerhetsorganisation

kunna välja och använda rätt skydds- och säkerhetsutrustning inom det egna yrkesområdet

förstå vilka organisationer, lagar, centrala avtal och överenskommelser som gäller det egna yrkesområdet.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven beskriver med viss insikt arbetsmiljöfaktorer och kan ange några samband mellan hälsa, arbetsmiljö och ekonomi. Eleven kan med handledning ge första hjälpen samt förstår att använda skydds- och säkerhetsutrustning. Eleven har viss insikt i lagar och förordningar som gäller det egna arbetsområdet.

Ämne: Datakunskap
Kurs: Datakunskap – grundkurs

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om persondatorns uppbyggnad och funktion samt färdigheter i att använda standardprogram.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till personatorns huvuddelar och funktion

kunna använda standardprogram för inläring, ordbehandling och register

förstå och använda datorn t. ex. fil- och biblioteksfunktioner

förstå vikten av datasäkerhet och gällande lagstiftning.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven använder med handledning och med stöd av manualer standardprogram i enkla och vanliga situationer. Eleven har insikt i de vanligaste datorsäkerhetsproblemen inom vald studieinriktning.

Eleven använder på godtagbar nivå vanliga rutiner som fil- och bibliotekshantering. Eleven har viss insikt i datasäkerhet och datalagstiftning.

Ämne: Djurkunskap
Kurs: Djurhållning – park

Mål

Kursen ska ge de kunskaper som krävs för att delta i arbetet som djurvårdare i djurpark.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till djurens naturliga beteende samt hur man skall ta hänsyn till det i den dagliga skötseln

kunna artbestämma de vanligaste förekommande djuren i djurpark

ha kunskap om reproduktion och könsbestämning av några djur

känna till olika fodermedel och redogöra för deras användningsområden

känna till de vanligast förekommande djurens foderspjälningsorgan och funktion

kunna värdera fodrets hygieniska och näringsmässiga kvalitet samt utfodra efter foderlistor

känna till rutiner för förebyggande hälsovård, vaccinationer och avmaskningar samt kunna ge exempel på de vanligaste sjukdomarna

känna till rutiner vid fångst, avlivning och slakt

kunna bistå vid underhållsarbete av anläggningar, hägn och burar

kunna uppträda korrekt och tillmötesgående mot djurparkens besökare

kunna tillämpa personlig hygien och inse vikten av smittskydd samt praktiskt tillämpa bestämmelser gällande hygien i djurens närmiljö

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är orienterad om de vanligaste djuren och deras beteende samt har viss insikt om deras anatomi, fysiologi och reproduktion. Eleven utför med handledning vanligen förekommande arbetsuppgifter och hanterar maskiner och redskap med godtagbar säkerhet.

Eleven känner igen vanliga fodermedel, deras användning och kvalitet.

Eleven är orienterad om vanliga sjukdomar och hur dessa förebyggs samt om rutiner vid fångst och slakt.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Djurkunskap
Kurs: Djurkunskap – grundkurs

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om djur och om djurs behov, skötsel och vård samt grundläggande färdigheter i praktiskt arbete med djur. Kursen skall också ge kunskaper om vilka de vanligaste djuren är inom lantbruk, djurpark och som sällskapsdjur.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna hantera djur och medverka vid deras dagliga skötsel

kunna redogöra för djurs grundläggande behov

ha kunskap om gällande miljö- och djurskyddsregler samt visa gott handlag med djur

ha viss kunskap om de inre organens uppbyggnad och funktion samt fostrets utveckling och skeendet runt förlossning

kunna tillämpa personlig hygien och inse vikten av smittskydd samt praktiskt kunna tillämpa bestämmelser gällande hygien i djurstallar o. dyl.

känna till djurens naturliga beteende och ta hänsyn till det i den dagliga skötseln av djuren

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta ergonomiskt riktigt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har viss insikt i djurens behov, skötsel och vård samt kan med viss

handledning utföra dagliga arbetsrutiner. Eleven är orienterad om djurens anatomi och gällande miljö- och djurskyddsregler samt har god insikt i hygien vid arbete med djur. Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Djurkunskap
Kurs: Fjäderfä

Förkunskapskrav: Får, getter, fjäderfä och andra djurslag

Mål

Kursen skall ge fördjupade kunskaper om djurens anatomi, skötsel och miljö, foder och utfodring samt produkter från djuren.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till olika inhysningsformer

känna till hur produkter från djuren tillvaratas och förädlas samt vad marknaden efterfrågar

ha kunskap om fjäderfäslakt

ha vissa kunskaper om foder och utfodring och om kläckning och ruvning

känna till kycklinguppfödning

kunna delta i arbetet med insättning och utlastning av fjäderfä

känna till betydelsen av hygien i fjäderfäskötsel

ha kunskap om fjäderfäns naturliga beteende

känna till förekommande kontrollformer för t. ex. kläckning, foder och hälsotillstånd

ha fördjupade kunskaper om raser och avelsarbete

känna till de ekonomiska förutsättningarna för fjäderfäskötsel

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför relativt självständigt vanligen förekommande arbetsuppgifter och hanterar redskap och utrustning på ett säkert sätt.

Eleven har kännedom om produkter från djuren, deras förädling samt vad konsumenten efterfrågar. Eleven har kännedom om djurens inhysning, skötsel, foder och miljöbehov i olika åldrar samt deras anatomi och fortplantning.

Eleven är orienterad om olika raser, om avelsarbete samt om de ekonomiska förutsättningarna.

Eleven känner till hantering av djur samt miljöns betydelse vid insättning i produktionslokal och utlastning, samt har inblick i fjäderfäslakt.

Eleven utför arbetet på ett från miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Djurkunskap
Kurs: Får, getter, fjäderfä och andra djurslag

Förkunskapskrav: Djurkunskap – grundkurs

Mål

Kursen skall ge kunskaper om djurens anatomi, skötsel och miljö, foder och utfodring samt produkter från djur.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till de vanligaste fjäderfäarterna samt känna till de vanligaste raserna inom de olika djurslagen

kunna utföra de dagliga skötsel- och utfodringsrutinerna

känna till djurens produktionsperioder

känna till de vanligaste fodermedlen samt värdera dess hygieniska kvalitet

ha kännedom om lamning och killning samt lammens och killningarnas skötsel

ha kännedom om olika metoder för äggkläckning samt kycklingars skötsel

känna till de viktigaste produkterna från djuren

känna till de vanligaste sjukdomarna och parasiterna

känna till djurens anatomi

ha fördjupade kunskaper om vad djurskyddslagen innebär

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Kommentar

Exempel på ytterligare djurslag som kan tas upp på kursen: bin, kaniner, hjortar, mink, chincilla, räv.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning vanligen förekommande arbetsuppgifter och hanterar redskap och teknisk utrustning med godtagbar säkerhet.

Eleven har viss insikt om djurens skötsel, miljö- och foderbehov i olika åldrar samt om deras anatomi och fortplantning.

Eleven har viss kunskap om vilka produkter man får från djuren samt om de vanligaste förekommande sjukdomarna samt är orienterad om djurskyddslagen.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt och använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Djurkunskap
Kurs: Får och getter

Förkunskapskrav: Får, getter, fjäderfä och andra djurslag

Mål

Kursen skall ge fördjupade kunskaper om djurens anatomi, skötsel och miljö, foder och utfodring samt produkter från djuren.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till kontrollformer

känna till olika inhysningsformer

känna till hur produkter från djuren tillvaratas och förädlas samt vad marknaden efterfrågar

kunna delta i klippning och verkningsarbete

ha kunskap om djurens historia och utbredning

ha viss kunskap om fortplantning, avel och foderstatsberäkning

ha kunskap om betesskötsel och djurens betesgång

känna till olika slag av stängsel

känna till de ekonomiska förutsättningarna för får- och getskötsel

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Kommentar

Kursinnehållet kan bestämmas lokalt till att gälla antingen får eller getter.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför relativt självständigt vanligen förekommande arbetsuppgifter och hanterar redskap och teknisk utrustning med godtagbar säkerhet. Eleven är orienterad om olika kontrollformer samt hur resultaten kan tolkas.

Eleven har kännedom om produkter från djuren och deras förädling samt vad konsumenten efterfrågar. Eleven har kännedom om djurens inhyllning, skötsel, foder och miljöbehov i olika åldrar samt deras anatomi och fortplantning. Eleven är orienterad om krav på skötsel av betesmark och stängsel. Eleven är orienterad om djurens historia och utbredning i världen, om avelsarbete samt om de ekonomiska förutsättningarna.

Eleven utför arbetet på ett från miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Djurkunskap
Kurs: Hästskötsel A

Förkunskapskrav: Djurkunskap – grundkurs

Mål

Kursen ska ge kunskaper i skötsel av hästar, stall, kringområden och utrustning.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna delta i vanligt förekommande häst och stallskötsel

kunna utfodra enligt anvisning och med uppmärksamhet på fodrets kvalitet

ha viss kunskap om att hantera hästar av olika ålder och karaktär

känna till olika fodermedel och skötsel av betesmarker

känna till stoets sexualcykel, betäckning, dräktighet och fölning

känna till de vanligaste hästraserna samt deras egenskaper och exteriör

känna till hästarnas anatomi samt kunna göra en signalementsbeskrivning

känna till de vanligaste sjukdomarna och parasiterna hos hästar

känna till hovvård av hästar

kunna utföra enklare persedelvård

ha kunskap om djurskyddslagen avseende hästhållning

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning vanligt förekommande arbetsuppgifter och hanterar och vårdar utrustning, redskap och tekniska hjälpmedel med godtagbar säkerhet. Eleven utför arbetet på ett ergonomiskt och från miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Eleven är orienterad om olika hästraser, deras skötsel, foder och miljöbehov i olika åldrar.

Eleven har viss insikt om hästens anatomi, reproduktion och de vanligaste sjukdomarna samt är orienterad om djurskyddslagen.

Ämne: Djurkunskap
Kurs: Hästskötsel B

Förkunskapskrav: Hästskötsel A

Mål

Kursen skall ge kunskaper i att sköta hästar, stall, kringområden och utrustning inom professionell hästhållning.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna sköta hästar på ett korrekt sätt med uppmärksamhet på hästens välbefinnande och status

känna till foderspjälningsorganens byggnad och funktion

känna till hur man värderar ett foders näringsmässiga och hygieniska kvalitet samt hästens individuella näringsbehov

kunna hantera hästar av olika åldrar, karaktär och temperament

ha viss kunskap om avel och uppfödning samt svensk hästpremieringsverksamhet

ha viss kunskap om hästens sjukdomar och förebyggande hälsovård

kunna assistera veterinär och utföra enklare sjukvård, sårbehandling samt bandagering

känna till formerna för exteriörbedömning

ha kunskap om olika inhysningsformer

känna till olika stängsel och dess skötsel

känna till hästhållningens olika organisationer samt försäkringar och ansvarsfrågor

känna till de ekonomiska förutsättningarna om hästhållning

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför relativt självständigt förelagda arbetsuppgifter och kan på ett godtagbart sätt hantera och vårda redskap och tekniska hjälpmedel.

Eleven känner till olika inhysningsformer, skötselåtgärder, foderbehov och förebyggande hälsovård för hästar av olika åldrar och raser.

Eleven har inblick i avelsarbete och exteriörbedömning samt är orienterad om premieringsverksamhet. Eleven har insikt i försäkrings-, ansvarsfrågor samt inblick i hästhållningens ekonomi.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt tillämpar ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Djurkunskap
Kurs: Hästskötsel C

Förkunskapskrav: Hästskötsel B samt praktiska kunskaper motsvarande ridborgarmärket

Mål

Kursen ska ge de kunskaper som krävs för att utrusta och motionsarbeta en skolad häst vid hand samt vid körning och ridning. Kursen skall även ge förståelse för den unga hästens grundutbildning och för hästens fortsatta utbildning

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna utrusta hästen för olika typer av arbete samt kunna utföra persedelvård

känna till olika typer av utrustning för longering, ridning och körningsarbeten

med korrekta hjälper kunna rida eller köra en skolad häst i rätt form i balans och tempo

kunna ställa iordning och säkerhetsmässigt korrekt motionslongera skolad häst i rätt form, tempo och balans

kunna visa häst vid hand i olika besiktningssituationer

ha insikt om hästars grundutbildning

kunna utrusta, lasta, lossa för transport av häst med hänsyn till säkerhet och hälsokrav

kunna utföra dekorativ hästvård samt klippning av hästar

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven redogör för användningen av olika utrustningar samt om hur man vårdar dessa. Eleven kan relativt självständigt rida och köra en skolad häst

med korrekta hjälper samt visa häst vid hand. Eleven kan relativt självständigt utföra arbete som förekommer vid transport av hästar.

Eleven är orienterad om hästens grundutbildning samt kan med handledning utföra dekorativ hästvård.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Djurkunskap
Kurs: Mjölk – och nötköttproduktion A

Förkunskapskrav: Djurkunskap – grundkurs

Mål

Kursen skall ge de kunskaper om nötkreaturens skötsel som erfordras för att delta i arbete i djurstallar. Kursen skall även ge viss kunskap om foder och utfodring samt elementär sjukdomskunskap.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till de vanligast förekommande mjölk- och kötttraserna och dess egenskaper

kunna mjölka och genomföra övrig daglig skötsel

kunna genomföra brunstpassning och bistå vid inseminering

känna till kons produktionsperioder

kunna sköta ungdjur

kunna ge exempel på fodermedel och redogöra för deras användningsområden samt värdera dess hygieniska kvalitet

känna till olika kontrollformer

känna till de vanligaste sjukdomarna och dess symptom

känna till djurens anatomi och fysiologi

känna till hur produkter från djuren tillvaratas och förädlas samt vad marknaden efterfrågar

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning vanligen förekommande arbetsuppgifter och hanterar därvid maskiner och redskap med godtagbar säkerhet och är medveten om de säkerhetsrisker som kan finnas. Eleven har viss kunskap om våra vanligaste djurraser och deras egenskaper samt om brunstpassning,

samt är orienterad om djurens fortplantning och produktionsperioder. Eleven är orienterad om vanliga fodermedel, deras användning och kvalitet.

Eleven har viss insikt om djurens anatomi, fysiologi, sjukdomar samt olika kontrollformer. Eleven är orienterad om produkter från djuren.

Eleven utför arbetet på ett ergonomiskt och från miljösynpunkt riktigt sätt.

Ämne: Djurkunskap

Kurs: Mjolk – och nötköttproduktion B

Förkunskapskrav: Mjolk – och nötköttproduktion A

Mål

Kursen skall ge de fördjupade kunskaper om nötkreaturens skötsel som erfordras för arbete i djurstallar. Kursen skall ge kunskaper om foderspjäлкning, utfodringsmetoder, journalföring, förebyggande hälsovård och avelsarbete samt i hantering av teknisk utrustning.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till olika inredningar och deras påverkan på djuren

känna till foderspjäлкningsorganens byggnad och funktion

ha kunskap om datafoderlistor samt kunna tillämpa olika utfodringsmetoder

kunna föra journal

känna till rutiner rörande förebyggande hälsovård, vaccinationer och avmaskningar samt inse betydelsen av regelbunden kontroll för observation av sjukdomssymtom

kunna använda och sköta teknisk utrustning för utfodring och övrig skötsel

ha viss kunskap om grundläggande avelsarbete

känna till hur man kan påverka produktkvaliteten och klassificeringar och hur detta påverkar ekonomin

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför relativt självständigt vanligen förekommande arbetsuppgifter och handhar maskiner och redskap på ett godtagbart sätt. Eleven har kunskap om vanligen förekommande inredningar och hur dessa påverkar djuren. Eleven har viss insikt om foderspjäлкningsorganens byggnad och funk-

tion samt har god insikt i hur man följer foderlistor och använder olika utfodringsmetoder.

Eleven har insikt om förebyggande åtgärder för att hålla djuren friska samt känner igen sjukdomssymptomen. Eleven är orienterad om grundläggande avelsarbete och kan föra enklare journal. Eleven har inblick i hur olika åtgärder kan påverka produktkvaliteten och därmed ekonomin.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Djurkunskap
Kurs: Svinproduktion A

Förkunskapskrav: Djurkunskap – grundkurs

Mål

Kursen skall ge de kunskaper om svinens skötsel som erfordras för att delta i arbetet i sugg- eller slaktsvinsstallar. Kursen skall även ge vissa kunskaper om foder, utfodringsrutiner samt om de vanligast förekommande svinsjukdomarna.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till de vanligaste svinraserna och dess egenskaper

kunna genomföra de dagliga skötselrutinerna i ett svinstall

kunna genomföra brunstpassning och bistå vid inseminering och betäckning

känna till suggans produktionsperioder

känna till uppfödning och skötsel av smågrisar, slaktsvin och galtar

kunna ge exempel på fodermedel och redogöra för deras användningsområden samt värdera dess hygieniska kvalitet

känna till olika kontrollformer för t. ex. brunstpassning, foder och hälsotillstånd

känna till de vanligaste sjukdomarna och deras symtom och behandling

känna till hur produkter från djuren tillvaratas och förädlas samt vad marknaden efterfrågar

ha vissa kunskaper om vad djurskyddslagen innebär

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har viss kunskap om olika svinraser och deras skötsel, foder och

miljöbehov i olika åldrar. Eleven har viss insikt om vanligt förekommande sjukdomar, hur dessa kan förebyggas och behandlas samt är orienterad om djurskyddslagen.

Eleven känner till ett antal produkter och dess förädling samt vad konsumenterna efterfrågar. Eleven har viss insikt om hur skötsel och produktionsmål följs upp genom olika kontrollformer.

Eleven utför med viss handledning vanligen förekommande arbetsuppgifter och hanterar maskiner och redskap med godtagbar säkerhet. Eleven utför arbetet på ett ergonomiskt och från miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Djurkunskap
Kurs: Svinproduktion B

Förkunskapskrav: Svinproduktion A

Mål

Kursen skall ge fördjupade kunskaper i svinskötsel samt foder och utfodring. Kursen skall även ge kunskaper om olika inhysningsformer, journalföring och avelsarbete samt ge kunskap om förebyggande sjuk- och hälsovård.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till olika inredningar och deras inverkan på djuren

känna till foderspjälningsorganens byggnad och funktion

få kunskap om olika utfodringsystem samt att använda utfodringskort

kunna föra journal

känna till rutiner rörande förebyggande hälsovård, vaccinationer och avmaskningar samt inse betydelsen av regelbunden kontroll för observation av sjukdomssymtom

kunna använda och sköta teknisk utrustning för utfodring och övrig skötsel

ha kunskap om grundläggande avelsarbete, korsningsprogram och handelsklasser

känna till hur man med olika åtgärder kan påverka produktkvaliteten, klassificering och ekonomin

kan i någon mån utvärdera analysresultat

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta ergonomiskt riktigt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är orienterad om hur olika inredningar och stallmiljöer påverkar djuren. Eleven har kunskap om svinens anatomi, reproduktion och foderomvandlingsförmåga samt om hur olika åtgärder kan påverka produktionen och produkter från djuren.

Eleven har insikt i förebyggande skötsel för att hålla djuren vid god hälsa samt känner igen olika sjukdomssymtom. Eleven använder relativt självständigt utfodringskort och teknisk utrustning samt kan föra enklare journal.

Eleven har inblick i grundläggande avelsarbete samt i att tolka resultatanalyser.

Eleven utför relativt självständigt vanligen förekommande arbetsuppgifter och hanterar maskiner och redskap med säkerhet. Eleven utför arbetet på ett ergonomiskt och från miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Djurkunskap
Kurs: Sällskapsdjur

Mål

Kursen skall ge kunskaper om sällskapsdjurs skötsel, foder och utfodring samt ge praktiska färdigheter i arbetet med sällskapsdjur.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till och identifiera de i handeln vanligen förekommande sällskapsdjuren och för dem lämpliga miljöer

kunna ge exempel på raser och rasegenskaper för några sällskapsdjur

kunna hantera, sköta och utfodra några olika arter av sällskapsdjur

kunna redogöra för hur burar, hägn och stallar ska vara utformade samt kunna hantera utrustning och tillbehör till dessa

kunna könsbestämma några arter av sällskapsdjur och känna till deras reproduktion

känna till rutiner för vaccination, avmaskning och daglig kontroll av djurens hälsotillstånd samt vanligt förekommande sjukdomar

kunna stimulera djuren till olika aktiviteter

känna till hur djur förbereds och visas på utställning

ha kunskap om lagar och bestämmelser för hållande av och handel med sällskapsdjur

kunna tillämpa personlig hygien och inse vikten av smittskydd samt praktiskt kunna tillämpa bestämmelser gällande hygien i djurens närmiljö

känna till djurens naturliga beteende och hur man skall ta hänsyn till detta i den dagliga skötseln

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven känner till och benämner några vanligt förekommande sällskapsdjur samt har viss insikt om deras krav på miljö, utfodring och vård. Eleven har viss kunskap om djurens fortplantning och könsbestämning och är orienterad om förebyggande hälsovård.

Eleven kan med handledning utföra skötsel och olika aktiviteter med djuren. Eleven är orienterad om lagar och bestämmelser beträffande sällskapsdjur. Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Elkunskap
Kurs: Elsäkerhet

Mål

Kursen skall ge de kunskaper som krävs för att handha och vårda elektrisk utrustning samt utföra vissa enkla elarbeten som inte kräver elinstallatörsbehörighet.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna utföra vissa enkla elarbeten som inte kräver elinstallatörsbehörighet

förstå vilka konsekvenser ett felaktigt handlande vid elarbeten kan leda till

kunna redogöra för de åtgärder som skall vidtagas vid elolycksfall

ha viss kunskap om de lagar och författningar som reglerar arbeten på elektriska anläggningar och material

bedöma när elektriskt underhåll på enklare maskiner skall utföras

ha viss kunskap om de behörighetsnivåer som gäller och om innebörden av begreppet erforderlig kännedom.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning vissa enkla elarbeten och uppnår godtagbar kvalitet på de utförda uppgifterna. Eleven har viss insikt i och förståelse för risker i samband med ingrepp i elanläggningar.

Ämne: Fastighetsteknik
Kurs: Fastighetsskötsel

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om arbetsuppgifter inom fastighetsskötsel, såväl invändigt som utvändigt. Kursen skall ge färdigheter i skötsel av grönytor, rabatter, gångbanor, lekområden m. m. Kursen skall även ge färdigheter i att använda och vårda maskiner och övrig utrustning som förekommer inom fastighetsskötsel. Den skall ge kunskaper om sophantering samt miljö och säkerhet av betydelse för fastighetsskötsel.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna delta i enklare underhålls- och reparationsarbeten på byggnader och i utemiljön

kunna delta i arbetet med enklare reparationer och underhåll av byggnadsteknisk utrustning

kunna utföra förekommande underhållsarbeten såsom gräsklippning, kant-huggning, ogräsrensning

kunna delta i underhålls- och föryngringsbeskrining samt häckklippning

kunna utföra städning med hjälp av manuell och maskinell utrustning

kunna använda några vanligt förekommande maskiner och redskap

känna till gällande rutiner för sophantering och kompostering

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta ergonomiskt riktigt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med viss handledning enklare underhålls- och reparationsarbeten såväl inomhus som utomhus. Eleven hanterar maskiner och redskap med godtagbar säkerhet och är medveten om de säkerhetsrisker som kan finnas. Eleven har insikt om rutiner för sophantering och kompostering. Eleven utför arbetet på ett ergonomiskt och från miljösynpunkt riktigt sätt.

Ämne: Företagsekonomi
Kurs: Ekonomi – grundkurs

Mål

Kursen skall ge insikt om ekonomins betydelse för individen, företagen och samhället. Kursen skall även ge grundläggande kunskaper om ekonomi med inriktning mot det valda programmets verksamhetsområde.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till affärsidéns och verksamhetsidéns betydelse för verksamheten

känna till några företags verksamhet och företagsform

ha viss kunskap om inköp och försäljningsrutiner

inse vikten av ekonomisk planering och uppföljning för privatpersoner och företag

kunna ge exempel på hur man utför prisberäkningar och prisjämförelser inom respektive verksamhetsområde.

Betygskriterier**Godkänd**

Eleven känner till något företags verksamhet och företagsform samt har en viss insikt i affärsidéns betydelse för verksamheten. Eleven är orienterad om inköps- och försäljningsrutiner inom ett företag och kan i stora drag beskriva dem. Eleven kan ange motiv för varför privatpersoner och företag bör planera sin ekonomi. Eleven utför enklare prisberäkningar på någon produkt inom valt verksamhetsområde.

Ämne: Handel
Kurs: Försäljning och service

Mål

Kursen skall ge kunskaper om försäljning och service med utgångspunkt från verklighetsanknutna situationer. Kursen skall ge kunskaper om säljarens roll och arbetsuppgifter vid försäljning av varor och tjänster i olika försäljningsformer. Den skall skapa medvetenhet om betydelsen av god service och personligt uppträdande och ge viss färdighet i försäljnings- och serviceuppgifter.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna agera positivt och kreativt i olika servicesituationer

kunna utföra enklare kassaarbeten

kunna från ordersedel förpacka och lämna ut varor

kunna ta emot, sortera och prismärka varor

ha viss kunskap om lagerhållning

känna till butiksdatasystemet i säljarbetet

ha viss kunskap om säljarens arbetsuppgifter

känna till metoder och hjälpmedel för säljteknik, säljplanering och datorstöd i arbetet

ha viss kunskap om konsument- och marknadslagar och god säljetik
kunna arbeta på ett från skydds- och miljösynpunkt säkert sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven förstår betydelsen av god service och agerar positivt och kreativt i normala och vardagliga servicesituationer.

Eleven kan med stöd utföra arbetsuppgifter inom lagerhållning och prismärkning samt utifrån ordersedel förpacka och lämna ut varor. Eleven använder med handledning butiksdatasystem i säljsituationer.

Eleven har viss kunskap om sälj teknik och säljetik och kan med stöd genomföra vardagliga säljsamtal och produkt demonstrationer. Eleven känner till konsument- och marknadslagarnas syfte.

Eleven inser betydelsen av att arbeta ergonomiskt riktigt och har vissa kunskaper om säkerhets- och miljöfrågor inom området.

Ämne: Mark- och växtkunskap
Kurs: Beskärning

Förkunskapskrav: Jordbruk och trädgård – grundkurs

Mål

Kursen skall ge kunskaper i yrkesmässig beskärning av fruktträd, parkträd, buskar och häckar.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha viss kännedom om lämplig tidpunkt för beskärning av olika växter

känna till hur växter reagerar på beskärning samt den botaniska bakgrunden för beskärning

kunna delta vid beskärning av fruktträd, parkträd, buskar och häckar

kunna använda och vårda beskärningsutrustning

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt använda personlig skyddsutrustning och arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning förelagda arbetsuppgifter på ett godtagbart sätt. Eleven hanterar redskap och maskiner med godtagbar säkerhet och är medveten om de säkerhetsrisker som kan finnas.

Eleven har viss insikt i hur växter reagerar för beskärning samt när be-

skärning bör utföras.

Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning och utför även i övrigt arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Mark- och växtkunskap
Kurs: Växtkunskap

Förkunskapskrav: Jordbruk och trädgård – grundkurs

Mål

Kursen skall ge de kunskaper om trädgårds- och parkväxter som erfordras för identifiering av växterna, samt ge viss kunskap om användningsområden och krav på växtplats. Kursen skall ge kunskaper om och färdigheter i att yrkesmässigt föröka växter.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha kännedom om växternas systematiska indelning i familjer, släkter och arter

kunna beskriva några växters utseende

kunna namnge ett antal träd, buskar, perenner, annueller, snittblommor, krukväxter, fruktsorter, bär- och köksväxter

kunna ge exempel på några vanliga ogräs samt känna till något om deras egenskaper

ha viss kunskap om växternas användningsområden och krav på växtplats

känna till vanliga skadedjur och sjukdomar

kunna utföra generativ och vegetativ förökning av växter och ge exempel på växtdelar som kan användas vid förökning

känna till fröets byggnad och förstå gröningsprocessen

ha kunskap om tillväxtfaktorernas betydelse.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är orienterad om växtens uppbyggnad och tillväxtfaktorernas betydelse samt om växtrikets systematiska indelning. Eleven kan namnge ett antal kulturväxter och ogräs samt har viss insikt om deras egenskaper. Eleven har insikt om och kan med handledning arbeta med förökning av växter. Eleven är orienterad om några vanligt förekommande skadedjur och sjukdomar.

Ämne: Matlagning
Kurs: Hushållning

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper i att tillaga husmanskost. Kursen skall även ge kunskaper om matsedelsplanering, näringsbehov och enkel kalkylering.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna tillaga vanligt förekommande husmanskost anpassade till närings- och energibehov

kunna ge exempel på näringsbehovet vid olika aktiviteter och hur detta tillgodoses genom hälsosam kosthållning

kunna förvara råvaror och hantera färdiga produkter

kunna ge förslag till en veckomatsedel

kunna beräkna kostnader för enskilda måltider.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven tillagar med handledning vanligt förekommande husmanskost samt är orienterad om hur näringsbehovet påverkas av olika fysiska aktiviteter. Eleven tillämpar på godtagbar nivå personlig hygien samt förstår betydelsen av att följa givna säkerhetsbestämmelser och anvisningar. Eleven ger förslag på veckomatsedel och kan beräkna den ungefärliga kostnaden för enskilda måltider. Eleven hanterar på godtagbar nivå vanligt förekommande livsmedel.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Allmän trädgårdskunskap

Mål

Kursen skall ge en bred orientering om trädgårdsyrkets olika inriktningar. Kursen skall dessutom ge viss praktisk erfarenhet inom respektive inriktning.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till vanligt förekommande arbetsuppgifter och rutiner i trädgårds-, anläggnings- och odlingsföretag samt offentliga parkområden

ha erfarenhet av några vanligt förekommande praktiska arbetsmoment

kunna ge exempel på hur verksamheten är uppbyggd i ett trädgårdsföretag

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är orienterad om trädgårdsyrkets olika inriktningar och utför med handledning förelagda arbetsuppgifter. Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Eleven har viss insikt i hur ett trädgårdsföretag är organiserat.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Blomsterbinderi

Mål

Kursen skall ge eleverna grundläggande kunskaper om olika sätt att använda snittblommor och andra växter för dekoration. Kursen skall också ge kunskaper om aktuellt växsortiment och växternas väg från producent till konsument

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna utföra enklare blomsterarrangemang, binderi och samplanteringar
vara orienterad om färg, form och stilar

kunna identifiera och namnge ett sortiment av snittblommor och andra växter för dekoration

känna till växternas väg från odling till konsument

kunna hantera snittblommor för maximal hållbarhet.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arrangerar med viss handledning växter och gör enklare binderiarbeten. Eleven namnger ett antal snittblommor och andra växter för dekoration och är orienterad om hur växterna behandlas för att uppnå maximal hållbarhet. Eleven är orienterad om växternas väg från odling till konsument.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Frukt- och bärödling

Förkunskapskrav: Jordbruk och trädgård – grundkurs

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om yrkesmässig frukt- och bärödling. Kursen skall också ge kunskaper och viss färdighet i odling av frukt och bär i hemträdgården.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha viss kännedom om förutsättningarna för frukt- och bärödling

känna till innebörden av integrerad fruktproduktion

kunna identifiera och känna till egenskaper hos frukt- och bärsorter

känna till de grundstammar och trädtyper som används i fruktodlingar och i hemträdgårdar

kunna ge exempel på några vanliga skadegörare och bekämpning av dessa

ha kunskap om gällande kvalitetsbestämmelser

kunna skörda och lagra produkterna på rätt sätt

kunna delta i de inom frukt- och bärödling vanligen förekommande arbetsuppgifterna

kunna använda och vårda de maskiner och redskap som förekommer i odlingen

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är orienterad om förutsättningarna för frukt- och bärödling samt har inblick i moderna odlingsmetoder. Eleven namnger ett antal frukt- och bärsorter och ger exempel på vanligt förekommande skadegörare. Eleven är orienterad om gällande kvalitets- och sorteringsbestämmelser.

Eleven utför med handledning vanligt förekommande arbetsuppgifter och hanterar maskiner och redskap med säkerhet.

Eleven utför arbetet på ett från miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Golfbaneskötsel

Förkunskapskrav: Jordbruk och trädgård – grundkurs

Mål

Kursen skall ge kunskaper om att sköta golfbanor på ett yrkesmässigt sätt samt ge praktiska färdigheter i vissa arbetsuppgifter.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna sköta och underhålla fairways, ruff, bunkrar och vattenhinder

kunna delta i skötsel och underhåll av byggnader och parkanläggningar som tillhör golfbanor

kunna använda och sköta vanligt förekommande maskiner och redskap för golfbanor

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier**Godkänd**

Eleven utför med handledning tilldelade arbetsuppgifter. Eleven hanterar maskiner och redskap under överinseende av handledare.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Grovfoderproduktion

Förkunskapskrav: Jordbruk och trädgård – grundkurs samt Körning med basmaskin

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om odling och hantering av grovfoder. Kursen skall även ge färdigheter i att använda och sköta maskiner vid grovfoderproduktion, skörd och lagring. Den skall ge kunskaper om ergonomi, miljö och säkerhet.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha viss kunskap om grovfoderväxternas odlingsegenskaper

kunna identifiera de vanligaste vallväxterna

ha viss kunskap om olika fröblandningars användningsområden

ha viss kunskap om de faktorer som påverkar fodrets kvantitet samt hygieniska och näringsmässiga kvalitet

kunna ge exempel på några sjukdomar och skadedjur och hur dessa kan bekämpas

kunna delta i arbetet med slätter och betesvall samt i arbetet med att skörda och lagra grovfoder

kunna använda och utföra daglig tillsyn på den maskinella utrustningen

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har viss insikt om vanliga vallväxter, deras odlingsegenskaper samt om olika fröblandningars användning. Eleven är orienterad om skadedjur och sjukdomar på vallväxter och hur dessa kan bekämpas samt faktorer som påverkar fodrets kvalitet.

Eleven utför med handledning vanligen förekommande arbetsuppgifter och handhar på ett godtagbart sätt maskiner och redskap. Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Jordbruk och trädgård – grundkurs

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om växternas livsbetingelser och om den odlade jordens sammansättning och egenskaper. Kursen skall ge kunskap om hur vi på bästa sätt kan ta hänsyn till och vårda naturen samt ge viss insikt i markförhållandenas betydelse för växtligheten. Kursen skall också ge kunskaper om allmänt förekommande gödsel- och kalkningsmedel samt användning av jordförbättringsmedel. Den skall ge viss färdighet i jordbearbetning och beredning av sådd- och planteringsytor. Kursen skall ge kunskap om våra mest odlade jordbruks- och trädgårdsväxter samt ge viss kunskap om användning av den maskinella utrustning som används vid jordbearbetning.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha viss kännedom om den systematiska indelningen av växtriket samt kunna beskriva växternas yttre utseende

känna till egenskaperna hos våra vanliga odlingsjordar

känna till faktorer som påverkar markstruktur och markliv och hur detta inverkar på växtligheten

förstå samspelet mellan växter, djur och människor

ha viss kunskap om vattnets förekomst och rörelse i marken samt dräneringens effekt på mark och växter

ha kunskap om fotosyntesen och klimatets inverkan på växtligheten

ha viss kunskap om växtnäringens kretslopp

känna till de allmänt förekommande gödsel- och kalkningsmedlen

känna till i vilka ungefärliga mängder och med vilken teknik som gödsel- och kalkningsmedel tillföres växterna

känna till olika möjligheter att förbättra odlingsjordens struktur

kunna delta i arbete med jordförbättring och jordbearbetning

kunna namnge och känna till våra mest odlade jordbruks- och trädgårdsväxter samt känna till deras användningsområden

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta ergonomiskt riktigt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven namnger några vanligt förekommande växter samt är orienterad om deras uppbyggnad och systematiska indelning. Eleven är orienterad om olika maskiner samt utför med handledning förelagda arbetsuppgifter.

Eleven är orienterad om några vanliga odlingsjordars egenskaper och om möjligheter till att förbättra deras struktur. Eleven har viss insikt om fotosyntesen samt om samspelet mellan växter, djur och människor samt om vattnets, näringsämnenas och klimatets inverkan på växtligheten. Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Odling av grönsaker på friland

Förkunskapskrav: Jordbruk och trädgård – grundkurs

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om yrkesmässig odling av grönsaker. Kursen skall ge kunskap och viss färdighet i odling av grönsaker i hemträdgården. Den skall också ge kunskaper om hantering och lagring av produkterna.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha viss kännedom om förutsättningarna för odling av grönsaker på friland

känna till innebörden av begreppen integrerad produktion och ekologisk odling

förstå att grönsakskulturerna har olika krav på jord, vatten och näring

förstå nödvändigheten av en riktig växtföljd

kunna identifiera ett antal grönsaker i olika utvecklingsstadier

kunna redogöra för egenskaper och användningsområden för några olika produkter

kunna ge exempel på några skadegörare och bekämpning av dessa

ha kunskap om gällande kvalitets- och sorteringsbestämmelser

kunna hantera, förvara och lagra produkterna

kunna utföra de inom grönsaksodling vanligen förekommande arbetsuppgifterna

kunna använda och vårda maskiner, redskap och övrig utrustning som förekommer i odlingen

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är orienterad om aktuella odlingsmetoder samt om grönsakskulturernas olika krav.

Eleven namnger ett antal grönsaker i olika utvecklingsstadier och ger exempel på hur de används. Eleven är orienterad om gällande kvalitets- och sorteringsbestämmelser.

Eleven utför med handledning vanligen förekommande arbetsuppgifter och hanterar maskiner och redskap med säkerhet. Eleven utför arbetet på ett från miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Naturbruksproduktion Kurs: Odling i växthus

Förkunskapskrav: Jordbruk och trädgård – grundkurs

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om yrkesmässig odling i växthus. Kursen skall också ge kunskaper om skötsel av växter inomhus.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha viss kunskap om växthusets konstruktion och inredning

- ha kännedom om tillväxtfaktorernas inverkan på växter
- känna till olika odlingssubstrat, deras egenskaper och användningsområden
- kunna identifiera och namnge ett antal gröna och blommande växter
- känna till vanligt förekommande sjukdomar och skadedjur samt biologiska bekämpningsmetoder
- ha kunskap om gällande kvalitets- och sorteringsbestämmelser
- kunna hantera och lagra produkter
- kunna utföra i växthus vanligen förekommande arbetsuppgifter
- ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är orienterad om tillväxtfaktorernas inverkan och om olika substrats egenskaper och användningsområden. Eleven namnger ett antal gröna och blommande växter samt är orienterad om förekommande sjukdomar och skadedjur och om hur de kan bekämpas.

Eleven utför med viss handledning vanligen förekommande arbetsuppgifter och är orienterad om gällande kvalitets- och sorteringsbestämmelser.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Naturbruksproduktion

Kurs: Odling på åker A

Förkunskapskrav: Jordbruk och trädgård – grundkurs samt Körning med basmaskin

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om odling av växter på åker. Kursen skall även ge färdigheter i att använda och sköta de maskiner som används vid odling och inlagring av de aktuella grödorna. Kursen skall dessutom ge kunskaper om ergonomi, miljö och säkerhet.

Efter genomgången kurs skall eleven

- ha viss kunskap om några vanligen förekommande grödors odlingsegenskaper
- känna till betydelsen av ett fullgott utsäde
- ha viss kunskap om de aktuella kulturväxternas utseende i olika utvecklingsstadier

kunna identifiera några vanliga ogräs

kunna ge exempel på några sjukdomar och skadedjur och hur dessa kan bekämpas samt ge exempel på olika metoder för ogräsbekämpning

kunna delta i det praktiska arbetet

ha viss kunskap om lämplig tidpunkt för olika odlingsåtgärder och om växtföljder och grödors förfruktsvärde

känna till faktorer som har betydelse för slutproduktens användning och kvalitet

ha viss kunskap om odlingens planering och ekonomi

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning vanligen förekommande arbetsuppgifter och hanterar maskiner och redskap med godtagbar säkerhet och är medveten om de skaderisker som kan finnas. Eleven har viss insikt om vanliga grödors odlingsegenskaper, samt inser betydelsen av ett fullgott utsäde.

Eleven är orienterad om våra vanligaste kulturväxters utseende i olika stadier samt kan namnge några vanliga ogräs. Eleven har viss insikt om sjukdomar, skadedjur och ogräs samt om hur dessa kan bekämpas. Eleven är orienterad om olika faktorer som påverkar produktionens resultat samt produkternas kvalitet.

Eleven utför arbetet på ett ergonomiskt och från miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion Kurs: Odling på åker B

Förkunskapskrav: Jordbruk och trädgård – grundkurs samt Körning med basmaskin

Mål

Kursen skall ge fördjupade kunskaper om odling av växter på åker. Kursen skall även ge färdigheter i att använda och sköta maskiner för odling och inlagring av de aktuella grödorna. Den skall ge kunskaper om ergonomi, miljö och säkerhet.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha kunskap om förekommande grödors odlingsegenskaper

förstå betydelsen av ett fullgott utsäde

ha kunskap om de aktuella kulturväxternas utseende i olika utvecklingsstadier

kunna identifiera några vanliga ogräs i groddplantsstadiet samt ha kunskap om lämpliga bekämpningsåtgärder

kunna ge exempel på sjukdomar och skadedjur och hur dessa kan bekämpas

kunna utföra erforderliga arbeten inom området

kunna bedöma lämplig tidpunkt för olika odlingsåtgärder

ha kunskap om faktorer som har betydelse för slutproduktens användning och kvalitet

kunna använda och utföra daglig tillsyn på den maskinella utrustningen samt redogöra för dess funktion och egenskaper

ha kunskap om växtföljder och grödors förfruktsvärde

ha kunskap om planering och ekonomi inom området

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför relativt självständigt vanligen förekommande arbetsuppgifter och hanterar maskiner och redskap på ett säkert sätt.

Eleven är orienterad om vanliga grödors odlingsegenskaper samt betydelsen av ett fullgott utsäde.

Eleven har god kännedom om våra vanligaste kulturväxternas utseende i olika utvecklingsstadier samt namnger några vanliga ogräs.

Eleven har insikt om sjukdomar och skadedjur samt hur dessa kan bekämpas. Eleven har god insikt om hur olika faktorer och åtgärder påverkar resultatet och produkternas kvalitet.

Eleven har viss insikt om hur ett växtodlingsår planeras samt om olika grödors ekonomi. Eleven utför arbetet på ett från miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Plantskoleskötsel

Förkunskapskrav: Jordbruk och trädgård – grundkurs

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om odling av plantskoleväxter. Den skall också ge praktiska färdigheter i lämpliga arbetsuppgifter. Kursen skall ge kunskaper om växtsortiment för odling av träd, buskar och perenna växter.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till vilka olika inriktningar som förekommer inom plantskolenäringen

ha viss kännedom om egenskaper hos och användningsområden för plantskoleväxter

kunna ge exempel på några vanliga förekommande sjukdomar och skadedjur och bekämpning av dessa

ha kunskap om gällande kvalitets- och sorteringsbestämmelser

kunna hantera och lagra plantskoleprodukter

kunna utföra flertalet inom plantskolenäringen förekommande arbetsuppgifter

kunna använda och vårda vanligt förekommande maskiner och redskap som används i odlingen

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är orienterad om olika inriktningar inom plantskolenäringen.

Eleven utför med viss handledning flertalet av de arbetsuppgifter som förekommer inom plantskoleskötsel och hanterar maskiner och redskap på ett säkert sätt. Eleven är orienterad om vanligt förekommande skadegörare samt om gällande kvalitets- och sorteringsbestämmelser.

Eleven har viss insikt i några plantskoleväxters egenskaper och användningsområden.

Eleven utför arbetet på ett från miljösynpunkt tillfredsställande sätt och använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Naturbruksproduktion **Kurs: Trädgårdsanläggning**

Förkunskapskrav: Jordbruk och trädgård – grundkurs

Mål

Kursen skall ge kunskaper om att anlägga trädgårdar och andra utemiljöer på ett yrkesmässigt sätt. Den skall också ge praktiska färdigheter i lämpliga arbetsuppgifter.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna delta vid avvägnings- och utsättningsarbeten för trädgårdsanläggning

kunna delta i arbetet med markberedning och jordförbättring

kunna utföra planteringsarbeten och maskinsådd av gräsytor samt läggning av hårdgjorda ytor

kunna utföra enklare träarbeten och ha viss kunskap om gällande bygglagstiftning

ha kunskap om gällande bestämmelser för plantskoleväxter

kunna använda och vårda maskiner och redskap

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning förelagda arbetsuppgifter och hanterar maskiner och redskap med godtagbar säkerhet.

Eleven är orienterad om gällande bygglagstiftning och kvalitetsbestämmelser för plantskoleväxter.

Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning och utför i övrigt arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Trädgårdsanläggning – underhåll och skötsel

Förkunskapskrav: Jordbruk och trädgård – grundkurs

Mål

Kursen skall ge kunskaper i att underhålla och sköta utemiljöer på ett yrkesmässigt sätt.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna utföra underhåll av utemiljöer och skötsel av naturmark

kunna delta vid beskärning av träd, buskar och häckar

ha kunskap om olika metoder för ogräskontroll

kunna använda och vårda maskiner och redskap samt underhålla och vårda markutrustning

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med viss handledning vanligt förekommande skötsel och underhållsarbete och hanterar maskiner och redskap på ett säkert sätt och använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning.

Eleven är orienterad om olika metoder för ogräskontroll.

Eleven utför arbetet på ett från miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Naturbruksproduktion **Kurs: Avverkningsarbete med motorsåg**

Förkunskapskrav: Motorsåg

Mål

Kursen skall ge de färdigheter som krävs för att kunna utföra avverkning i slutavverkning och gallring. Arbetet skall kunna utföras på ett ergonomiskt riktigt och från skydds- och miljösynpunkt säkert sätt.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna delta i utförandet av motormanuell avverkning

känna till vikten av samordning mellan avverkning och transport

kunna utföra enklare aptering enligt givna instruktioner

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt använda personlig skyddsutrustning och arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med viss handledning motormanuell avverkning och enklare aptering på ett säkert sätt och med ergonomiskt riktig arbetsteknik. Eleven har god insikt i vikten av samordning mellan avverkning och transport.

Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning och utför även i övrigt arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Beståndsanläggning och beståndsvård

Förkunskapskrav: Skogsbruk och bioenergi – grundkurs, Motorsåg samt Røjmotorsåg

Mål

Kursen skall ge färdigheter i plantering, røjning och gallring. Den skall också ge viss kännedom om beståndsanläggningars ekonomi samt om skogsvårdslagens bestämmelser.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna utföra plantering på ett biologiskt riktigt sätt

kunna delta i motormanuell røjning och gallring på ett för beståndet tillfredsställande sätt

ha viss kännedom om skogsvårdslagens regler för beståndsanläggning och beståndsvård

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt använda personlig skyddsutrustning och arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med viss handledning plantering på ett biologiskt riktigt sätt. Eleven utför relativt självständigt motormanuell røjning och gallring som uppvisar god kvalitet.

Eleven är orienterad om skogsvårdslagen.

Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning och utför även i övrigt arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Mobila sågverk

Mål

Kursen skall ge kunskaper i att utföra sågning av stock och block med mobilt sågverk. Kursen skall även ge kunskaper i skötsel, underhåll samt förflyttning av mobila sågverk.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna delta i arbetet med sågning med mobilt sågverk

kunna utföra förflyttning och uppställning av sågverk samt utföra enklare service och underhåll

ha viss kunskap om virkeskvalitet

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt använda personlig skyddsutrustning och arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning sågning samt uppställning och förflyttning av sågverk.

Eleven är orienterad om virkets kvalitet.

Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning och utför även i övrigt arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Motorsåg

Mål

Kursen skall ge grundläggande färdigheter i att hantera motorsåg på ett säkert, effektivt och ergonomiskt riktigt sätt.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till motorsågens konstruktion

kunna utföra daglig och periodisk tillsyn

med motorsåg kunna utföra för yrkesområdet aktuella arbetsuppgifter

kunna utföra skärpning av motorsågskedja

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt använda personlig skyddsutrustning och arbeta ergonomiskt riktigt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven hanterar med viss handledning motorsåg på ett säkert, effektivt och riktigt sätt. Eleven är orienterad om motorsågens konstruktion och utför med viss handledning daglig och periodisk tillsyn samt skärpning av motorsågskedjan.

Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning och utför även i övrigt arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Produktion av energi- och industriråvara

Mål

Kursen skall ge de biologiska och tekniska kunskaper som krävs för att framställa energi- eller industriråvaror som kan produceras inom något av naturbrukets yrkesområden. Kursen skall också ge kunskaper om avsättning och användningsområde för produkterna.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna ge exempel på olika energi- och industriråvaror som produceras inom naturbruket

ha viss kunskap om de biologiska och tekniska förutsättningarna för produktion av en energi- eller industriråvara

kunna delta i förekommande arbeten inom området

ha viss kunskap om produkternas marknad, ekonomi och användningsområde

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med viss handledning förekommande arbetsuppgifter. Eleven handhar maskiner och redskap på ett godtagbart sätt.

Eleven anger exempel på olika energi- och industriråvaror. Eleven är orienterad om produktens marknad, ekonomi och användningsområde.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Røjmotorsåg

Mål

Kursen skall ge grundläggande färdigheter i att hantera røjmotorsåg på ett säkert, effektivt och ergonomiskt riktigt sätt.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna arbeta med røjmotorsåg och använda förekommande tilläggsutrustning

känna till røjmotorsågens konstruktion

kunna utföra daglig och periodisk tillsyn samt skärpning av röjmotorsågs-klinga

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt använda personlig skyddsutrustning och arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven hanterar med viss handledning röjmotorsåg på ett säkert, effektivt och riktigt sätt. Eleven har viss kunskap i förekommande tilläggsutrustning och är orienterad om röjmotorsågens konstruktion.

Eleven utför med viss handledning daglig och periodisk tillsyn samt skärpning av röjmotorsågs-klinga.

Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning och utför även i övrigt arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion Kurs: Röningsarbete

Förkunskapskrav: Skogsbruk och bioenergi – grundkurs samt Röningsarbete

Mål

Kursen skall ge de basfärdigheter som krävs för att kunna utföra motormanuell rönning av ungskog. Kursen skall också ge förståelse för vikten av att tillämpa en säker, effektiv och ergonomisk riktig arbetsteknik. Kursen skall också ge goda kunskaper i rönningens biologi och miljövårdskrav inom området.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till skogsvårdslagens bestämmelser för rönning av ungskog och om rönningens betydelse och biologi

kunna delta i motormanuell rönning och utföra arbetet på ett biologiskt riktigt sätt och i samklang med miljövårdens krav

känna till skadeinsekter och skadesvampar

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt använda personlig skyddsutrustning och arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med viss handledning motormanuell röjning med ergonomiskt riktig arbetsteknik och tar i sitt arbete hänsyn till biologi och miljö. Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning.

Eleven är orienterad om skogsvårdslagens bestämmelser.

Eleven har viss insikt om skadeinsekter och skadesvampar .

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Skogsbruk och bioenergi – grundkurs

Mål

Kursen skall ge eleven grundläggande kunskaper i att utföra manuella och motormanuella arbeten för plantering, röjning, gallring och slutavverkning. Kursen skall också ge kännedom om våra vanligaste skogsträd och deras betydelse inom olika områden. Den skall ge viss kunskap om de vanligaste djuren och växterna i den svenska naturen och deras betydelse i ekosystemet.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna delta i utförandet av manuella och motormanuella arbeten vid plantering, röjning, gallring och avverkning av skog

kunna identifiera våra vanligaste skogsträd och deras betydelse inom olika användningsområden

ha viss kunskap om våra vanligaste djur och växter i naturen samt deras betydelse i ekosystem

kunna ge exempel på olika energiråvaror som produceras inom naturbruk

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt använda personlig skyddsutrustning och arbeta ergonomiskt riktigt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning manuella och motormanuella arbeten vid plantering, röjning och gallring. Eleven är orienterad om våra vanligaste skogsträd och deras betydelse samt om våra vanligaste djur och växter och om ekosystemet. Eleven anger exempel på olika energiråvaror.

Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning och utför även i övrigt arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Skogsskötsel – fördjupningskurs

Förkunskapskrav: Skogsbruk och bioenergi – grundkurs

Mål

Kursen skall ge de kunskaper som krävs för specialicerade uppgifter inom skogsskötsel.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna utföra grundläggande arbete i skogsplantkola, utföra plantering och röjning samt följa upp resultat efter åtgärd

kunna lagra, vårda och transportera skogsplantor

kunna vara behjälplig vid insamling av kottar och klängning

ha viss insikt om skogsgödsling och olika former av kemisk behandling samt säkerhetsföreskrifter

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med viss handledning grundläggande arbete i skogsplantkola. Eleven är orienterad om hur man lagrar, vårdar och transporterar skogsplantor samt känner till hur man samlar och utför klängning av kottar.

Eleven är orienterad om skogsgödsling samt om olika kemiska preparat.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt tillämpar ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Transport med småskalig teknik

Förkunskapskrav: Skogsbruk och bioenergi – grundkurs

Mål

Kursen skall ge kunskaper i att utföra transport med småskalig teknik på ett säkert, effektivt och ergonomiskt riktigt sätt.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna delta i arbetet med transport med småskalig teknik

uppfylla de krav som Arbetarskyddsstyrelsen ställer för yrkesmässig körning med aktuell maskin

känna till transportfordons konstruktion och funktion

kunna utföra viss tillsyn och underhåll av olika transportfordon

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning vanligt förekommande transporter med småskalig teknik. Eleven är orienterad om transportfordonens konstruktion och funktion samt om arbetarskyddsstyrelsens krav.

Eleven utför med viss handledning tillsyn och underhåll. Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Virkesbehandling

Förkunskapskrav: Motorsåg

Mål

Kursen skall ge kunskaper i virkesbehandling vad gäller virkessortiment, aptering, kvalitetsbedömning och virkesmätning. Kursen skall även ge kunskaper om åtgärder för att erhålla bästa virkesskydd.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna delta i utförandet av ekonomisk aptering

kunna kvalitetsbedöma förekommande virkessortiment

känna till olika skador på virke

känna till lämpliga virkesskyddsåtgärder och gällande skogsskyddsbestämmelser

ha kunskap om virkesanvändning och virkesförädling

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt använda personlig skyddsutrustning och arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med viss handledning ekonomisk aptering.

Eleven kan kvalitetsbedöma olika virkessortiment samt har inblick i virkesmätning och virkesförädling.

Eleven är orienterad om olika skador på virke samt virkesskyddsåtgärder och skogsskyddsbestämmelser.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Naturbruksproduktion Kurs: Virkestransport med jordbrukstraktor

Förkunskapskrav: Körning med basmaskin

Mål

Kursen skall ge kunskaper i virkestransport med jordbrukstraktor med säker, effektiv, ergonomiskt och miljömässigt riktig arbetsteknik.

Efter genomgången kurs skall eleven

Kunna utföra virkestransport med jordbrukstraktor i slutavverkning och gallring med ett minimum av skador på mark, kvarvarande bestånd och miljön i övrigt

känna till vikten av samordning mellan avverkning och terrängtransport samt hur ett virkesanlägg anordnas

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med viss handledning virkestransport med jordbrukstraktor.

Eleven har god insikt om vikten av samordning mellan avverkning och transport samt om hur ett virkesanlägg anordnas.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Virkestransport med skotare

Förkunskapskrav: Maskinlära, grundkurs samt Körning med basmaskin

Mål

Kursen skall ge kunskaper i virkestransport med skotare med säker, effektiv och ergonomiskt riktig arbetsteknik. Kursen skall ge erfarenhet av att arbeta i en modern form av arbetsorganisation.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna utföra terrängtransport av virke

känna till vikten av samordning mellan avverkning och terrängtransport samt hur ett virkesanlägg anordnas

ha kunskap i att planera och sätta upp mål för arbetet samt följa upp arbetsresultatet

ha viss kännedom om gällande arbetsavtal

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier**Godkänd**

Eleven utför med viss handledning terrängtransport med virke.

Eleven har god insikt om vikten av samordning mellan avverkning och terrängtransport och om hur virkesanlägg anordnas.

Eleven är orienterad om hur man sätter upp mål och följer upp resultatet.

Eleven har viss insikt i gällande arbetsavtal.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Beredning av animalieprodukter**Mål**

Kursen skall ge kunskaper om hantering, beredning och distribution av färska animalieprodukter samt skapa insikt om betydelsen av obruten kylkedja. Kursen skall även ge kännedom om de bestämmelser för livsmedel som gäller för slakteri och beredningsanläggning samt ge förståelse för livsmedelshygien. Kursen skall dessutom ge kunskaper om olika metoder för behandling av slakteriåvaror.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha kunskap om hur färska animalieprodukter distribueras till konsumenterna

ha viss kunskap om mikrobiologi

känna till regler för direktförsäljning till konsument

kunna hantera djur inför slakt på ett korrekt sätt

kunna biträda vid slakt samt rensa fisk och stycka mindre produktionsdjur

ha viss färdighet i beredning och förädling av animalieprodukter

kunna hantera vanligt förekommande maskiner och handverktyg

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning förelagda arbetsuppgifter vid slakt av olika djurslag och förädling av animalieprodukter. Eleven hanterar handverktyg och maskiner med godtagbar säkerhet och är medveten om de säkerhetsrisker som kan finnas. Eleven är orienterad om regler för handhavande och distribution av animalieprodukter.

Eleven utför arbetet på ett ergonomiskt och från miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Fiskevård och sportfiske

Mål

Kursen skall ge kunskaper om olika vattenorganismer och deras livsprocesser och livsbetingelser samt ge förståelse för hur olika miljöfaktorer påverkar livsformerna i vatten. Kursen skall också ge insikt i fiskevård och dess betydelse samt ge praktisk kunskap om sportfiske i alla dess former. Den skall också belysa sportfiskets sociala och ekonomiska betydelse, liksom dess betydelse för att främja hälsa och välbefinnande.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha insikt i grunderna för limnologi och marinbiologi

känna till sambandet mellan grunt och djupt vatten och hur vattenförhållanden ömsesidigt påverkar varandra

ha kunskap om vanliga fiskar och kräftdjur samt deras livsbetingelser

kunna delta i vanligt förekommande arbeten inom fiskevården

förstå betydelsen av att förhindra spridning av sjukdomar vid arbete med fiskevård

kunna hantera olika typer av sportfiskeredskap

ha kunskap om olika typer av beten samt om vanliga ståndplatser och hur man metodiskt fiskar av en plats

förstå vikten av att visa hänsyn till natur och miljö

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är orienterad om växter och organismer i söt- och saltvatten samt om deras olika förutsättningar vid skilda vattendjup. Eleven är orienterad om våra vanligaste fiskar och kräftdjur samt deras biotoper.

Eleven utför med handledning förelagda arbetsuppgifter inom fiskevård samt utövar sportfiske med olika typer av redskap.

Eleven har viss insikt om sjukdomar och hur de kan spridas samt förstår vikten av att visa hänsyn till natur och miljö. Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion Kurs: Fiskodling

Förkunskapskrav: Vattenbruk och fiske – grundkurs

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper i fiskodling. Kursen skall även ge kännedom om de krav som kan ställas på vattenmiljön och olika metoder för vattenbehandling i samband med fiskodling. Den skall ge kunskap om de lagar och förordningar som berör fiskodlingen.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till den utrustning som används inom fiskodlingen

känna till hur man konstbefruktar fisk samt delta i arbetet med den dagliga skötseln av rom och fisk i en odling

ha kunskap om de faktorer som reglerar utfodringsmängden samt utfodra enligt utfodringslistor

känna till olika typer av foder samt fodrets betydelse för ekonomin

kunna delta i arbetet med att sortera och transportera fisk

kunna delta i arbetet med att vårda utrustning och vara behjälplig vid vanligt förekommande provtagningar

kunna laga nät, splitsar och knop

känna till fiskens utveckling från ägg till vuxen fisk och fiskens fysiologi

känna till de problem som kan uppstå i odling

känna till de påfrestningar som kyla, halka och vågor orsakar

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt använda personlig skyddsutrustning och arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning förekommande arbeten inom fiskodling.

Eleven är orienterad om fiskens fysiologi och reproduktion.

Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning och utför även i övrigt arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion Kurs: Kräft- och musselodling

Förkunskapskrav: Vattenbruk och fiske – grundkurs

Mål

Kursen skall ge kunskap om kräft- och musselodling. Kursen skall även ge kunskap om kräftdjurens och musslornas speciella biologi, reproduktion och foderbehov samt krav på vattenmiljön. Kursen skall dessutom ge kännedom om de lagar och förordningar som berör kräft- och musselodling.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna bistå vid anläggning av dammar och förbättring av naturvatten för kräftodling och vid anläggning och skötsel av musselodling

kunna delta i arbetet med att bygga och sköta enklare inomhusanläggningar för kräftor

ha kunskap om tekniken för reproduktion av kräftor

känna till lämpliga fodermedel och utfodringsmetoder för kräftor

ha viss kännedom om vilka problem som kan uppstå i en odling

kunna bistå vid skördearbetet i en musselodling och känna till när musslorna är lämpliga som livsmedel

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Kommentar

Kursinnehållet kan bestämmas lokalt till att gälla antingen kräft- eller musselodling.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning förekommande arbeten vid anläggning och skötsel av kräft- och musselodling. Eleven är orienterad om kräftors och musslors fysiologi och reproduktion samt har viss insikt om de problem som kan uppstå. Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion Kurs: Kustnära fiske

Förkunskapskrav: Djurkunskap – grundkurs

Mål

Kursen skall ge kunskaper om olika former av modernt kustnära fiske och insjöfiske, såväl med avseende på typ av båt, utrustning och fiskeredskap som på gällande bestämmelser angående fisketider, fiskmått, maskstorlekar och annat som reglerar fisket.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna delta i arbetet med att underhålla båt, utrustning och redskap

kunna utföra vanligt förekommande arbeten på däck och i maskinrum samt delta i vardagliga hushållsgöromål som förekommer på en båt

kunna binda och laga nät, splitsa och knopa

ha kunskap om de förordningar som reglerar rätt till fiske, bland annat gällande minimimått, när man får fiska reglerade arter och områden som är fredade för fiske

känna till de påfrestningar som kyla, halka, vågrörelser och vind ger upphov till och tillämpa metoder för att öka säkerhet och trivsel

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt använda personlig skyddsutrustning och arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning förekommande arbeten vid fiske samt underhåll av båt, utrustning och redskap.

Eleven är orienterad om gällande förordningar.

Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning och utför även i övrigt arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksproduktion
Kurs: Vattenbruk och fiske – grundkurs

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper i svenskt vattenbruk. Kursen skall också ge kunskap om hur vatten påverkas av våra vanligaste föroreningar och hur dessa i sin tur påverkar organismerna.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna delta i skötsel av fiske-, kräft- och musselodlingar

ha viss kunskap om våra vanligaste fiskar och skaldjur i odling samt om deras biologi och födobehov

kunna delta i arbete med olika typer av utfodringssystem

känna till olika modeller för odling

ha viss kunskap om förekommande tekniska hjälpmedel

ha viss kunskap om vattnets kretslopp och om vanliga föroreningskällor till vatten

känna till hur man utför vattenprovtagning, mätningar i vatten samt tolkar analysresultat

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt använda personlig skyddsutrustning och arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning arbeten inom fiske-, kräft- och musselodlingar samt har viss kunskap om förekommande tekniska hjälpmedel.

Eleven är orienterad om våra vanligaste fiskar och skaldjur och om olika odlingsmetoder.

Eleven är orienterad om vattnets kvalitet och rörelse samt har viss insikt i provtagning.

Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning och utför även i övrigt arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksteknik
Kurs: Körning med basmaskin

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper i att köra och underhålla basmaskin med utrustning. Den skall även ge kunskaper om bärgning och släckning av maskinbrand. Kursen skall ge kunskaper om arbetsmiljö, hälsorisker och ergonomi

Efter genomgången kurs skall eleven

behärska en säker, effektiv och riktig körteknik för basmaskiner

kunna hantera viktig tilläggsutrustning på ett säkert effektivt och ergonomiskt riktigt sätt

kunna vidta åtgärder vid fastkörning, stjälpning, oljespill och släckning av brand

kunna använda för yrkesområdet aktuell kommunikationsutrustning

kunna utföra daglig tillsyn av traktor eller motsvarande

uppfylla de slutmål som anges i Vägverkets föreskrifter om traktorkort

uppfylla målen för annan maskinbehörighet som krävs av myndighet eller arbetsmarknad

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning körning av basmaskin samt hanterar tilläggsutrustning med godtagbar säkerhet och är medveten om de säkerhetsrisker som finns.

Eleven löser på ett godtagbart sätt uppkomna situationer. Eleven utför under handledning daglig tillsyn på aktuell basmaskin med tilläggsutrustning. Eleven utför arbetet på ett ergonomiskt och från miljösynpunkt riktigt sätt.

Kommentar

Den elev som avlägger prov för traktorkort eller annat förarbevis bör erhålla betyget Väl godkänd. I betyget skall framgå vilken basmaskin som avses.

Ämne: Naturbruksteknik
Kurs: Maskinlära – grundkurs

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper i att hantera och vårda redskap, verktyg och konstruktionsmaterial inom valt yrkesområde. Kursen skall även ge grundläggande kunskaper om förbränningsmotorn och om förekommande drivmedel och oljor samt kunskap om brandrisken.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna namnge, hantera och vårda olika handredskap, verktyg och allmänt förekommande verkstadsmaskiner

ha viss kunskap om olika konstruktionsmaterials egenskaper

kunna namnge förbränningsmotorns huvuddelar samt känna till dess funktion

känna till olika oljors och drivmedels egenskaper

kunna följa instruktioner för skötsel och underhåll

kunna släcka en maskinbrand

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är orienterad om vanligen förekommande handredskap, verktyg och verkstadsmaskiner samt konstruktionsmaterial.

Eleven benämner förbränningsmotorns huvuddelar och funktion och har inblick i olika oljor och drivmedels egenskaper.

Eleven utför relativt självständigt släckning av maskinbrand.

Eleven utför med handledning enklare service och underhåll.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksteknik
Kurs: Service och reparationsteknik A

Förkunskapskrav: Maskinlära – grundkurs samt Manuell metallbågsvetning 1

Mål

Kursen skall ge de kunskaper som krävs för enklare service och reparation av basmaskiner samt färdighet att biträda vid mer omfattande och kvalificerade underhålls- och reparationsarbeten.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha viss kunskap om vanligen förekommande basmaskiners konstruktion

ha viss kunskap att läsa tekniska scheman och sprängskisser

kunna utföra enklare felsökning med hjälp av felsökningsscheman, symbol-scheman och sprängbilder

kunna utföra sådana underhålls- och reparationsarbeten som normalt åligger föraren

kunna förbereda och biträda vid omfattande och mer kvalificerade underhålls- och reparationsarbeten

kunna utföra enklare reparations- och felsökningsarbeten med en säker, effektiv och ergonomiskt riktig arbetsteknik

kunna beställa reservdelar och reparationshjälp

ha viss kunskap i att använda värmande och skärande utrustning

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier**Godkänd**

Eleven har viss insikt i aktuella basmaskiners konstruktion och funktion. Eleven är orienterad om och kan under handledning utföra felsökning med stöd av tekniska scheman och sprängskisser samt utföra enklare reparations- och underhållsarbeten.

Eleven har viss erfarenhet av att beställa reservdelar och reparationshjälp. Eleven har viss insikt i användning av värmande och skärande utrustning. Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning och utför även i övrigt arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksteknik**Kurs: Service och reparationsteknik B**

Förkunskapskrav: Maskinlära – grundkurs samt Manuell metallbågs-
svetsning I

Mål

Kursen skall ge de kunskaper som krävs för service och reparation av basmaskiner samt färdighet att biträda vid mer omfattande och kvalificerade underhålls- och reparationsarbeten.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha kunskap om vanligen förekommande basmaskiners konstruktion och förstå konstruktionens betydelse för maskinens egenskaper

med viss stöd läsa tekniska scheman och sprängskisser

kunna utföra systematisk felsökning med hjälp av felsökningsschema, symbolschema och sprängbilder

kunna utföra sådana underhålls- och reparationsarbeten som normalt åligger föraren och utföra reparations- och felsökningsarbeten

kunna förbereda och biträda vid omfattande och mer kvalificerade underhålls- och reparationsarbeten

kunna beställa reservdelar och reparationshjälp

ha kunskap om att använda värmande och skärande utrustning

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har god insikt i aktuella basmaskiners konstruktion och funktion. Eleven utför med handledning felsökning med stöd av tekniska scheman och sprängskisser samt utför reparations- och underhållsarbeten med en godtagbar kvalitet.

Eleven beställer relativt självständigt reservdelar och reparationshjälp samt kan medverka vid omfattande arbeten.

Eleven har god insikt i användningen av värmande och skärande utrustning. Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning och utför även i övrigt arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Naturbruksteknik
Kurs: Småmaskiner, skötsel och underhåll

Mål

Kursen skall ge de grundläggande kunskaper om småmaskiners funktion och skötsel som krävs för att på ett säkert och kostnadseffektivt sätt kunna sköta och använda dem.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna förstå skötselanvisningar

ha kunskap om såväl 2-takts som 4-taktsmotorns funktion samt dess behov av daglig kontroll och tillsyn

kunna hantera driv- och smörjmedel på ett för miljö och hälsa säkert sätt

ha viss kunskap att hantera styr- och reglersystem på olika maskiner

ha viss kunskap om småmaskiners funktion och uppbyggnad

ha viss kunskap i felsökning, reparation, service och underhåll på småmaskiner

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har viss insikt i maskinernas funktion samt utför under handledning körning med aktuella småmaskiner. Eleven medverkar vid underhåll av småmaskiner.

Eleven har insikt i att hantera och förvara driv- och smörjmedel.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Natur- och miljökunskap
Kurs: Källsortering och kompostering

Mål

Kursen skall ge kunskaper om ursprung och återvinningsvärde för produkter som används i hushållen. Kursen skall även ge insikt i hur avfallet från dessa produkter skall sorteras, behandlas och återanvändas. Kursen skall dessutom ge kunskap om kompostering av växtavfall.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna redogöra för hur man utifrån ett kretsloppstänkande sorterar och tar tillvara olika restprodukter från ett hushåll

känna till vilka produkter i ett hushåll som anses miljöfarliga

kunna lägga och sköta en kompost av växtavfall

känna till hur man tar tillvara och använder kompostjord

kunna beskriva några olika kompostbehållares konstruktion och funktion

känna till lagar och förordningar gällande avfallshantering

kunna ge exempel på källsortering och kompostering samt hur konsumenten kan bidra till att minska avfallet

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har viss insikt i hur man sorterar och tillvaratar restprodukter samt är orienterad om vilka produkter som är miljöfarliga. Eleven utför med handledning anläggning och skötsel av kompost samt är orienterad om hur man använder kompostjord.

Eleven är orienterad om några olika kompostbehållare samt känner till gällande lagar och förordningar på området.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Natur – och miljökunskap
Kurs: Viltvård

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om viltets levnadsvillkor och beteende samt färdigheter i praktisk viltvård.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till våra vanligaste viltarters levnadsvillkor och beteende samt ha färdigheter i viltvård

kunna tillverka foderautomater, burar, voljärer, holkar eller andra redskap för viltvården och utföra stödutfodring

känna till våra vanligaste rovdjur och jaktbart vilt

ha viss kännedom om viltuppfödning

ha kunskap om olycksfallsrisker och säkerhetsbestämmelser samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har viss insikt i våra vanligaste viltarters levnadsvillkor och beteende. Eleven är orienterad om våra vanligaste rovdjur och om jaktbart vilt samt har viss kännedom om viltuppfödning. Eleven utför med handledning tillverkning och skötsel av viltvårdsutrustning.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Svetsteknik
Kurs: Manuell metallbågsvetsning 1

Mål

Kursen skall ge de grundläggande praktiska och teoretiska kunskaper som krävs för att kunna utföra enklare svetsarbeten med manuell metallbågsvetsmaskin. Kursen skall också ge insikt om olika metallbågsvetsmaskinernas egenskaper och möjligheter i förhållande till elektrod- och materialval. Arbetet skall kunna utföras på ett ergonomiskt riktigt och från skydds- och miljösynpunkt säkert sätt.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till de vanligaste svetsmetoderna inom industrin

ha viss kunskap om de skaderisker som kan uppstå vid handhavande av svetsutrustning och de åtgärder som måste vidtas för att eliminera riskerna samt kunna använda punktutsug och rätt skyddsutrustning

känna till bågsvetsmaskinens elektriska funktion samt kunna starta och göra ströminställning

ha kännedom om elfaran vid arbete med bågsvetsmaskiner

förstå skillnaden mellan sur elektrod, basisk elektrod och rutilelektrod

känna till olika typer av käl- och stumfogar

förstå a-måttets betydelse och hur det kontrolleras

kunna svetsa friliggande strängar horisontellt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med viss handledning förelagda arbetsuppgifter och uppnår varierande kvalitet.

Eleven hanterar verktyg och utrustning med godtagbar säkerhet och är medveten om de säkerhetsrisker som kan finnas.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Eleven kan ur fack- och handböcker i samverkan med handledare hämta och tyda svetsbeteckningar och elektrodernas prestanda samt välja lämplig elektrod för aktuellt material.

Kärnämnen

KURSPLANER MED KOMMENTARER OCH BETYGSKRITERIER

SKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994: 49

Att förbereda för vuxenlivet

Gymnasiesärskolan skall förbereda för ett meningsfullt vuxenliv i arbete, boende och fritid. Kärnämnen erbjuder många möjligheter att arbeta med områden som förbereder för arbetsliv, aktiv fritid och självständigt boende. Undervisningen ger eleverna möjlighet att pröva sina kunskaper i olika situationer. Ett berikat vuxenliv – inte skolframgång – är målet.

Kunskap är redskap. Många gånger har eleverna kunskaper från skolan men inser inte att dessa kunskaper är användbara i vardagslivet.

I kärnämnen kan eleverna ställas inför uppgifter från vardagslivet som kan lösas med hjälp av kunskaper. Eleverna får ta ansvar för val av metod samt utförande. Oavsett resultatet kan tillfället utnyttjas till konstruktiv inläring.

Även om undervisningen organiseras på detta sätt kommer eleverna i sitt vuxenliv att möta situationer som är nya. Skolan bör därför ha försett eleverna med modeller för var och hur man kan söka hjälp och råd.

En förutsättning för att eleverna skall tillägna sig och tillämpa sina kunskaper är att de har tilltro till sin egen förmåga. Den övergripande uppgiften för skolan är därför att ge eleverna självförtroende så att de vågar använda sina redskap.

Stora möjligheter finns att anpassa kurserna så att elevernas erfarenheter tas till vara och varje elevs kunskapsutveckling gynnas.

ENGELSKA

SKOLFS 1994:21
SKOLFS 1994:49

Kursplan

Syfte

Den kunskap i det engelska språket som eleverna tidigare tillägnat sig skall fördjupas, vidareutvecklas och efterhand även specialiseras inom den gymnasiala utbildningen. Utbildningen syftar till att eleverna skall nå den nivå av funktionell och allsidig språkfärdighet samt fördjupade kunskaper om engelskspråkiga länder och deras kultur som krävs av medborgare i dagens och morgondagens internationella samhälle.

Ett grundläggande syfte med utbildningen i engelska är att den skall stärka alla elevers vilja och tilltro till sin förmåga att aktivt använda engelska. En strävan i undervisningen skall vara att vidmakthålla och utveckla elevernas lust att lära så att de fortsätter att fördjupa sina språkkunskaper även efter avslutade studier i engelska.

Karaktär och struktur

Språkfärdighet och kunskaper om kultur och samhälle i de länder där engelska talas utgör de centrala delarna av studierna. Olika språkliga aktiviteter – höra, tala, läsa och skriva – ger ämnet dess struktur.

I undervisningen skall eleverna få tillfälle att lära känna olika kulturer i den engelskspråkiga världen. Genom studier av skönlitteratur och möten med andra kulturformer skall eleverna få fördjupade kunskaper om hur det engelska språket varierar i olika sammanhang och i skilda länder.

Ett ämnesinnehåll i undervisningen som ligger nära elevernas personliga intresseområden eller anknyter till den studieinriktning de valt ökar elevernas vilja att använda engelska. Eleverna bör kontinuerligt få samtala och redovisa egna reaktioner, synpunkter och tankar samt ta del av och bemöta andras.

Ett led i fördjupningen och specialiseringen av kunskaperna är att eleverna efterhand skall kunna utnyttja engelskspråkig facklitteratur inom det område de inriktar sin utbildning mot.

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna en sådan språkfärdighet att de förstår och själva gör sig förstådda på engelska i allmänt förekommande situationer i vardagsliv och arbetsliv. Kursen skall stimulera eleverna att använda engelska. Förmågan att vidmakthålla kommunikationen, trots eventuella formella brister skall tillmätas stor betydelse. Kursen skall fördjupa elevernas kunskaper om engelskspråkiga länder. Kursen skall ge eleverna tilltro till sin egen förmåga att använda engelska.

Efter genomgången kurs skall eleven

förstå talad engelska i vardagssituationer

kunna använda vanligt förekommande fraser

kunna delta i samtal

kunna använda språket muntligt för att berätta om och beskriva företeelser inom egna intresse- och kompetensområden

kunna läsa och förstå enklare texter inom egna intresse- och kompetensområden

ha kännedom om engelskspråkiga länders levnadssätt, kulturer och samhällsförhållanden

kunna använda ordbok och andra hjälpmedel

ha en viss förmåga att planera, genomföra och utvärdera sin egen språkinläring.

Betygskriterier**Godkänd**

Eleven arbetar enskilt och med andra, tar visst ansvar för sin inläring och gör, trots viss osäkerhet, framsteg. Eleven förstår i allmänhet huvuddragen i engelska som talas i inte alltför högt tempo i vardagliga situationer eller inom kända ämnesområden. Eleven deltar aktivt och blir trots formella brister förstådd i samtal kring vardagliga eller välbekanta ämnen. Då språkförmågan inte räcker till använder eleven i viss utsträckning andra enklare strategier för att göra sig förstådd.

Eleven läser och förstår mycket enkla och korta texter samt tolkar vissa enkla skyltar och signalord.

Eleven använder med handledning ordbok, uppslagsbok och andra hjälpmedel.

Eleven har någon kännedom om engelskspråkiga länders samhällsförhållanden, kulturtraditioner och levnadssätt.

Eleven planerar, genomför och utvärderar med handledning sitt eget arbete.

Kommentarer

Engelskundervisningens viktigaste uppgift är att ge eleverna mod och vilja att använda sina språkkunskaper även om de är begränsade. Den språkliga kompetensen byggs upp genom att språket används för att ta emot och förmedla information. Det väsentliga är alltså innehållet i budskapet.

Svenska språket är starkt influerat av engelska ord och uttryck, t.ex. inom idrott och data. Genom massmedia exponeras vi dagligen för engelska i TV-program och musiktexter. Det är viktigt att eleverna får en vana att aktivt lyssna till och uppfatta talad och skriven engelska.

Inblick i förhållanden i engelskspråkiga länder av t.ex. matvanor, traditioner, kultur och levnadssätt kan ge eleverna större motivation att vilja lära sig engelska. Ett förråd av enkla fraser ger eleverna större säkerhet och därmed större utbyte vid utlandsresor.

ESTETISK VERKSAMHET

SKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994: 49

Kursplan

Syfte

Undervisningen skall syfta till att utveckla elevernas förmåga, kreativitet och lust att använda estetiska uttrycksmedel för att uttrycka tankar, känslor och handlingar. Den skall också bidra till att väcka intresset för de professionella konstnärernas arbete och för kulturen i samhället, liksom för egen estetisk verksamhet.

Karaktär och struktur

Centrala begrepp för ämnet är skapande verksamhet, upplevelse och reflektion. Estetisk verksamhet kan anordnas med inriktning mot något av de estetiska områdena; bild, dans, musik, slöjd, formgivning eller teater. Ämnet kan också ha en gränsöverskridande karaktär och blanda olika estetiska uttrycksformer. Eleverna skall kunna få arbeta med såväl traditionella metoder att framställa konstnärliga produkter som med moderna elektroniska medier.

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall utveckla känsla för estetiska värden och utveckla sin förmåga att hämta stimulans ur skapande verksamhet och kulturella upplevelser. Kursen skall ge eleverna praktisk erfarenhet av ett eller flera konstnärliga uttrycksmedel.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna använda något eller några estetiska uttrycksmedel för att gestalta en idé

förstå värdet av kulturella upplevelser

kunna reflektera över och diskutera olika konstnärliga uttryck.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven använder något estetiskt uttrycksmedel för att gestalta en idé, men behöver handledning för att nå resultat. Eleven har vana att hämta stimulans ur kulturella upplevelser. Eleven kan med handledning reflektera över och diskutera olika konstnärliga uttryck.

Kommentar

Skapande begåvning finns hos alla människor. I särskolan är det särskilt viktigt att stimulera eleverna att uttrycka sig konstnärligt.

Estetiskt verksamhet ger eleverna möjlighet att pröva olika tekniker för konstnärligt skapande. Det är viktigt att eleverna kan välja teknik så att eventuella motoriska svårigheter inte blir ett hinder för skaparglädjen.

Den estetiska verksamheten ger också möjligheter till kulturella upplevelser av t.ex. drama, dans, musik, bild och poesi. Även om hemortens kulturutbud i viss mån är styrande, är det viktigt att eleverna får en så bred erfarenhet som möjligt.

IDROTT OCH HÄLSA

SKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994: 49

Kursplan

Syfte

Ämnet Idrott och hälsa har ett brett hälsoperspektiv. Eleverna skall få en ökad kunskap om hur den egna kroppen fungerar och hur man genom goda matvanor, regelbunden fysisk aktivitet och friluftsliv kan förbättra sitt fysiska och psykiska välbefinnande. Genom egna upplevelser och erfarenheter skall eleverna utveckla en lust och vilja till fysisk aktivitet.

Undervisningen skall leda till att eleverna hittar olika sätt att bedriva en individuellt anpassad fysisk träning och utveckla och stärka den egna hälsan såväl under skoltiden som senare i fortsatta studier och arbetsliv.

Undervisningen syftar till att eleverna skall bli mer hälso- och miljömedvetna och få större förutsättningar att ta aktiv del i arbetet med hälsofrågor i arbetslivet och samhället i stort.

Karaktär och struktur

Hälsa är en helhet som innefattar fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och som kan leda till högre livskvalitet. Idrottsutövning påverkar välbefinnandet genom att träna och utveckla kroppen.

Genom undervisningen skall eleverna bli medvetna om den egna livsstilens betydelse för hälsa och miljö samt utveckla en ökad kroppsmedvetenhet och en positiv självbild. Eleverna skall få fördjupade kunskaper om kost, motion och ergonomi samt om drogers och dopingpreparats skadliga inverkan.

Kursen skall ge möjligheter till friluftsliv och positiva naturupplevelser och härigenom bidra till att eleverna utvecklar en ekologisk grundsyn och en vilja att ta ett större ansvar för vår gemensamma miljö.

Undervisningen skall ta hänsyn till elevernas skilda förutsättningar och beakta såväl skillnader mellan kön som mellan individer.

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna glädje och stimulans i skilda fysiska aktiviteter som anknyter till erfarenheter och intressen. Kursen skall ge eleverna möjlighet att reflektera över metoder som främjar deras intresse för hälsoarbete.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till olika fysiska aktiviteters betydelse för hälsa och välbefinnande samt ha utvecklat kunskaper och färdigheter i några självvalda aktiviteter

känna till några faktorer som påverkar människors hälsa

ha kännedom om matens betydelse ur ett näringsfysiologiskt och socialt perspektiv

kunna diskutera olika arbetsmiljöer och arbetssituationer samt ge förslag på ergonomisk anpassning

ha kunskaper om och färdigheter i olika former av friluftsliv och ha utvecklat sin förmåga att uppleva naturens skiftningar

ha grundläggande kunskaper i livräddning och första hjälpen

kunna delta i lagspel samt

ha utvecklat sin förmåga till interaktion

ha utvecklat sin förmåga att utföra rörelser till musik samt

kunna utöva någon sällskapsdans

vara medveten om vikten av regelbunden fysisk träning samt

kunna genomföra ett personligt anpassat program

kunna tillämpa någon metod för avslappning.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har kännedom om faktorer som påverkar människors hälsa och välbefinnande samt deltar regelbundet i någon självvald fysisk aktivitet.

Eleven har utvecklat sin förmåga att delta i friluftsliv, lagspel och dans samt tillämpar med handledning någon metod för spänningsreglering.

Eleven har viss orientering om olika arbetsmiljöer och om betydelsen av ergonomisk anpassning. Eleven kan med handledning medverka vid första hjälpen.

Kommentar

Genom upplevelser, erfarenheter och reflektioner kan ämnet idrott och hälsa utveckla elevernas hälso- och miljömedvetenhet så att de motiveras att ta ansvar för sin egen hälsa och fysiska träning. Detta ansvar kräver i sin tur god medvetenhet om den egna kroppens kapacitet och begränsningar.

Fritiden har mycket stor betydelse för människors bedömning av samhällets kvalitet och för den egna livskvaliteten. Både genom samordning med och samverkan mellan andra ämnen får eleverna ytterligare erfarenheter av sammanhang som hjälper dem att utveckla en aktiv fritid som vuxna. Ett ökat intresse för fysisk aktivitet även på fritiden kan i sin tur leda till en ökad social gemenskap.

En del ungdomar har motoriska och perceptuella svårigheter som till viss del kan förklara den motvilja de har gentemot fysisk träning.

Undervisningen i idrott och hälsa inriktas på att fortsätta den träning av motorik och perception som påbörjats tidigare.

MATEMATIK

SKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994: 49
SKOLFS 1995: 19

Kursplan

Syfte

Matematik är ett nödvändigt verktyg såväl för andra ämnen inom den gymnasiala utbildningen som för ett flertal ämnesområden inom eftergymnasiala studier.

Matematikundervisningen syftar till att ge eleverna tilltro till det egna tänkandet samt till den egna förmågan att lära sig matematik och använda matematik i olika situationer. Undervisningen skall utveckla elevernas nyfikenhet, öppenhet, analytiska förmåga, kreativitet och ihärdighet vid matematisk problemlösning samt förmåga att generalisera, abstrahera och estetiskt fullända lösningar och resultat.

Undervisningen skall sträva efter att eleverna skall få uppleva tillfredsställelsen i att behärska matematiska begrepp och metoder, i att upptäcka mönster och samband och i att lösa problem samt lära sig använda och inse värdet av matematikens symboler och uttryckssätt. Väsentligt är att eleverna lär sig förstå och föra matematiska resonemang, skapa och använda matematiska modeller och kritiskt granska deras förutsättningar, möjligheter och begränsningar samt lär sig redovisa sina tankegångar muntligt och skriftligt.

Eleverna skall få förståelse för att matematiken har sitt historiska ursprung i många äldre kulturer och få inblickar i hur matematiken utvecklats och fortfarande utvecklas samt lära sig att med förtrogenhet och omdöme använda sig av miniräknare och datorer som matematiska verktyg.

Karaktär och struktur

Matematik är ett sätt att undersöka och strukturera teoretiska och praktiska problem. Den är också ett sätt att tänka med inslag av både intuition och logik. Ämnet matematik handlar om att kunna formulera hypoteser, undersöka dem och dra slutsatser samt att kunna övertyga andra om giltigheten i ett resonemang. I den matematiska bevisföringen preciseras några få egenskaper som är intuitivt naturliga och utifrån dessa härleds sedan andra egenskaper och samband.

Matematik är också ett språk som genom sina symboler gör det möjligt att kort och precist uttrycka och logiskt bearbeta komplicerade idéer och påståenden.

Tillgången till nya tekniska hjälpmedel förändrar delvis matematikens innehåll och metoder. Många rutinoperationer, främst av numerisk och grafisk karaktär, kan nu utföras av miniräknare och datorer. Inriktning mot förståelse, analys av hela lösningsprocedurer och kritisk granskning av resultat samt förmåga att dra slutsatser blir viktigare än isolerad färdighets träning.

I en kreativ matematisk problemlösningsprocess berikar olika metoder varandra. Inom matematikämnet utnyttjas algebraiska, numeriska och gra-

fiska metoder – de senare både utan och med hjälp av miniräknare och datorer.

Problemlösning, användning av matematiska modeller, kommunikation och matematikens idéhistoria är fyra viktiga aspekter av ämnet matematik som skall belysas i undervisningen.

Ämnet matematik i gymnasial utbildning behandlar följande kunskapsområden: aritmetik, geometri, trigonometri, sannolikhetslära, statistik, algebra, funktionslära, differential- och integralkalkyl. Vissa delar ingår redan i matematikkurserna på grundskolenivå och fördjupas sedan i de gymnasiala kurserna. Andra delar kräver sådana förkunskaper att de kan behandlas först inom senare gymnasiala kurser.

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna sådana matematiska kunskaper som behövs för att tolka information, utföra beräkningar och lösa problem i vardagsliv och arbetsliv. Kursen skall ge eleverna möjlighet att arbeta med matematik på ett undersökande sätt och ge tilltro till den egna förmågan att lösa matematiska problem.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna utföra grundläggande räkneoperationer med reella tal

kunna välja lämplig beräkningsmetod och lämpligt hjälpmedel vid numerisk räkning

kunna välja lämplig enhet vid problemlösning samt kunna bedöma resultatets rimlighet

känna till begreppen förhållande, procent och promille

känna igen och benämna olika geometriska figurer

kunna bestämma omkrets, area och volym för tillämpning i vardagliga situationer

förstå tidsangivelser och kunna beräkna tidsåtgång

kunna avläsa skalor

kunna tolka data i tabeller och diagram

kunna kritiskt granska data från olika källor samt vara medveten om missbruk av statistik.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar enskilt och med andra, har viss tilltro till sin förmåga och gör, trots viss osäkerhet, framsteg. Eleven behandlar med visst stöd enkla och vanliga problemställningar och blir successivt självständig. Eleven utför nödvändiga beräkningar, väljer beräkningsmetod och använder lämpliga hjälpmedel.

Eleven har kännedom om vad grundenheterna mäter, väljer med stöd lämplig enhet vid problemlösning och bedömer resultatets rimlighet, i enkla praktiska situationer.

Eleven känner igen och benämner vissa matematiska begrepp och symboler och tillämpar för eleven viktiga matematiska lagar i enkla vanliga situationer.

Eleven har god insikt i tidsangivelser och har någon inblick i tidsåtgång.

Eleven anger avläsningspunkten på en skala som mäter t.ex. temperatur, volym, vikt, längd och tid. Eleven identifierar med handledning data i enkla tabeller och diagram samt vågar göra egna rimlighetsbedömningar.

Kommentar

I ämnet matematik ligger tonvikten på förståelse. Tack vare tekniska hjälpmedel kan kraven på färdighetsträning minska och mer vikt läggas vid utveckling av begreppsförståelse och problemlösningssformåga. Därför blir vana att använda datorer, miniräknare och andra hjälpmedel för färdighetsträning och vid beräkningar väsentlig. Viktigt blir också att eleverna vänjer sig vid att göra överslagsberäkningar samt bedöma rimligheten av ett resultat.

Människor har olika strategier för att lösa matematiska problem. Hellre än att anlita beprövade metoder bör undervisningen stödja elevernas kreativa förmåga.

I massmedia förekommer ofta statistiska undersökningar och slutledningar. Alla elever behöver ha kännedom om hur man tolkar och värderar tillförlitligheten av sådan information. Många ämnen i skolan erbjuder eleverna naturliga tillfällen att använda sina matematiska kunskaper, men det är framför allt viktigt att välja tillämpningar från det aktuella programmet.

NATURKUNSKAP

SKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994: 49

Kursplan

Syfte

Det moderna samhället är i hög grad baserat på naturvetenskap och teknik. Alla de frågor som bygger på kunskap i naturvetenskap kan dock inte överlåtas till specialister. För att medborgarna på saklig grund skall kunna ta ställning till dessa frågor och därmed ha inflytande över samhällets utformning krävs att alla har en naturvetenskaplig kompetens. Särskilt miljöfrågorna – ofta komplexa och mångfasetterade – ställer krav på brett naturvetenskapligt kunnande.

Syftet med den gymnasiala utbildningen i ämnet naturkunskap är att eleverna skall fördjupa och bredda sina kunskaper och kunna studera mer komplexa samband. Ämnet skall också ge generella insikter i hur kunskaper i naturvetenskap skapas, bearbetas, förmedlas och värderas.

Eleverna skall också få möjlighet att fördjupa sina kunskaper om naturvetenskapliga samband och fenomen och därmed förstå att naturvetenskapliga beskrivningar och förklaringar bygger på ett modelltänkande.

En strävan i undervisningen skall också vara att eleverna genom egna experiment och undersökningar får insikt i naturvetenskapligt arbetsätt och därmed kan förstå hur människans världsbild har förändrats genom växelverkan mellan empiri och teori.

Genom undervisningen i ämnet naturkunskap skall eleverna utveckla sin förmåga att på naturvetenskaplig grund ta ställning till den egna livsföringen och till miljö- och resursfrågor.

Karaktär och struktur

Naturkunskap är ett tvärvetenskapligt ämne där naturvetenskapliga frågeställningar kan studeras ur flera perspektiv. Strukturen är inte entydigt given men ämnet handlar ytterst om materia, energi och liv, dvs. att förklara den fysiska omvärlden.

Stor vikt skall läggas vid olika samhällstillämpningar.

Undervisningen i naturkunskap skall utformas så, att elevernas intresse för och vetgirighet inom det naturvetenskapliga området ökar och att eleverna utvecklar sin förmåga att söka och tillgodogöra sig naturvetenskaplig information.

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna de kunskaper som krävs för att förstå och ta ställning till miljöfrågor och till energi- och resursfrågor. Kursen skall ge eleverna förståelse för varje individs betydelse i ekosystemet. Kursen skall ge eleverna möjlighet att umgås med djur och natur. Observationer, experiment och fältstudier skall utgöra en bas för kunskapsinhämtandet.

Efter genomgången kurs skall eleven

uppträda på ett miljömedvetet sätt

känna till hur man experimentellt undersöker olika fenomen i naturen

känna till ekosystems strukturer och dynamik samt inse följderna av störningar som kan drabba ekosystem

kunna ge exempel på naturliga kretslopp och hur människans agerande kan påverka dem

känna till både naturliga och av människan skapade energiflöden

känna till hur vi kan påverka miljön, speciellt inom den egna yrkesverksamheten

känna till lokala och globala miljöproblem samt kunna diskutera åtgärder för att lösa uppkomna problem

känna till människokroppens biologiska funktioner

ha fördjupat sina kunskaper i praktisk växtodling

ha fördjupat sina kunskaper i djurs behov av omvårdnad samt ha deltagit i skötseln av något djur.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar experimentellt och beskriver resultatet av en väl definierad uppgift. Eleven känner till något om olika företeelser i naturen, hur de är beroende av varandra och hur de påverkas av människan. Eleven känner till några av människokroppens biologiska funktioner. Eleven har erfarenhet av växtodling och skötsel av något djur.

Eleven hämtar stimulans ur naturupplevelser och har fördjupat sin förmåga att uppträda på ett miljömedvetet sätt.

Kommentar

Ekologi och miljöfrågor betonas i ämnet naturkunskap. Viktigt är att få eleverna att inse att det personliga agerandet i vardagslivet påverkar miljön. Eleverna får genom undervisningen i naturkunskap möjlighet att bli medvetna om att det finns miljövänliga produkter och åtgärder för energibesparing. Inom vissa program skall eleverna även kunna hantera miljöfarliga ämnen som används i branschen. Rika möjligheter finns här till samarbete med yrkesämnen och med arbetslivet. Då kan t.ex. personal som arbetar på miljö- och hälsoskyddskontor eller sopstationer vara en resurs.

Genom praktiska naturstudier kan eleverna få insikt i hur känsligt ett ekosystem är. Naturupplevelser påverkar alla människor positivt och alla människor har tillgång till någon form av natur. Det gäller för skolan att hjälpa eleverna att hitta just den typ av natur som eleverna uppskattar, allt från skog, hav och park till krukväxter.

Att delta i skötseln av djur kan ge eleverna fördjupade biologiska kunskaper och tränar förmågan att ta ansvar. Ett speciellt djurintresse kan ge sociala kontakter på fritiden genom medlemskap i någon förening eller klubb, t.ex. akvariefiskförening, fältbiologerna eller ridklubb.

RELIGIONSKUNSKAP

SKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994:49

Kursplan

Syfte

Syftet med undervisningen i religionskunskap är att eleverna skall möta religioner och livsåskådningar utifrån olika infallsvinklar. Eleverna skall få vidga och fördjupa sin erfarenhets- och begreppsvärld och stimuleras att reflektera över religiösa, etiska och moraliska frågor och över vad det innebär att ta ansvar som medmänniska och samhällsmedlem.

Undervisningen skall fördjupa elevernas kunskaper om kristendomen och övriga religioner och livsåskådningar. Genom möten med människor från olika traditioner, kulturer och religiösa seder skall eleverna fördjupa sin inlevelse i, förståelse och respekt för andra människor. På så sätt främjas tolerans. Eleverna får härigenom en beredskap för att motverka att människor utsätts för förtryck för sin religion eller livsåskådnings skull.

Undervisningen i religionskunskap skall bidra till att eleverna mer och mer upptäcker det meningsfulla och intressanta i att studera religion, livsåskådning och etik. Eleverna skall öppet få diskutera tros- och livsåskådningsfrågor och stimuleras till egna reflektioner och ställningstaganden i livsåskådningsfrågor.

Karaktär och struktur

Att arbeta med frågor om livets mening och att bilda sig en egen uppfattning är led i människans strävan att utveckla en egen identitet. Detta kräver dels kunskaper om innehåll och funktion i olika religioner och livsåskådningar, dels kunskaper om hur den egna inställningen till religion och livsåskådning byggs upp. Därför har studierna i religionskunskap både en innehållslig och en existentiell sida, som inte får skiljas från varandra.

Människan behöver mönster med vars hjälp hon kan tolka tillvaron och finna mening och innehåll i den. Sådana mönster och tolkningar kommer till uttryck i religioner och livsåskådningar av olika slag som tar ställning till frågor om gudstro, verklighetsuppfattning och människosyn. Det är den innehållsliga sidan av livsåskådningsbildningen.

Att utveckla en livsåskådning är en process som pågår hela livet. Det handlar om hur man söker, prövar, värderar, tar ställning och omvärderar. Denna process pågår, mer eller mindre medvetet, hos alla människor, i alla tider och i alla åldrar. Det är livsåskådningsbildningens existentiella sida. Kunskap om hur denna process fungerar är därför en naturlig del av utbildningen i skolan. Eleverna skall få möjlighet att utveckla och fördjupa sina kunskaper och reflektioner om religiösa, etiska och existentiella problemställningar som grund för ett eget ställningstagande.

På gymnasial nivå innefattar det innehållsliga perspektivet ett studium av religioner och livsåskådningar utifrån t.ex. historiska, institutionella, kulturella, religiösa och etiska perspektiv. Eleverna skall fördjupa sina kunskaper om kristen tro och kristna värderingar för att förstå kristendomens betydelse för kultur, etik och samhällsutveckling i Sverige förr och nu.

Mötet mellan olika religioner och livsåskådningar är också en viktig dimension i undervisningen i religionskunskap. Genom detta möte erhåller eleverna kunskaper som möjliggör fördjupad analys av olika religioners och livsåskådningars trosinnehåll, värderingar och uttrycksformer utifrån ett innehållsligt och ett existentiellt perspektiv.

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna ökade kunskaper om och förståelse för de olika religionernas och livsåskådningarnas tolkning av liv och omvärld. Kursen skall erbjuda eleverna möjlighet att studera olika frågeställningar i ett historiskt och ett nutida perspektiv. Kursen skall ge eleverna möjlighet att väga olika handlingsalternativ mot varandra och ge övning i att ta ställning, samt möjlighet att reflektera över existentiella och etiska frågor. Kursen skall ge eleverna möjlighet att reflektera över sin egen livsåskådning, samt öka sin självinsikt och lägga grunden till ett realistiskt självförtroende.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna förstå innebörden av demokratins grundläggande värden samt ha börjat bearbeta sin personliga inställning till dessa

känna till kristendomens liksom andra världsreligioners och livsåskådningars huvudtankar, värderingar, traditioner och uttrycksformer

visa förståelse för hur människors religioner och livsåskådningar kan ta sig uttryck i deras sätt att tänka och handla

kunna reflektera över och diskutera kring existentiella frågor och med respekt för andra människors uppfattning kunna motivera en egen ståndpunkt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är aktiv i enkla och vanliga diskussioner kring existentiella frågor inom tro, etik och livsåskådning.

Eleven kan med handledning skilja mellan kristendomens och andra världsreligioners och livsåskådningars huvudtankar och uttryckssätt. Eleven uttrycker viss tolerans gentemot andra synsätt.

Eleven motiverar med stöd egna ställningstaganden i vissa för eleven viktiga frågor. Eleven har viss inblick i hur de egna värderingarna kan påverka samhället.

Kommentar

Kunskap om olika trosuppfattningar och livsåskådningar är grunden för att eleverna skall kunna förstå och respektera andra människors tro. Det kan också vara en utgångspunkt för att skaffa sig en egen livsåskådning.

Ett historiskt perspektiv kan stärka förståelsen för religion och livsåskådning. När man t.ex. behandlar judiska traditioner kan det vara lämpligt att

ta upp det judiska folkets historia. I samband med allmänna val kan demokratins uppkomst och utveckling behandlas.

Undervisningen i religionskunskapen ger tillfälle att arbeta med frågor om livets mening. Där kan man utgå från elevernas egna tankar och funderingar över sin existens. Det är viktigt att i undervisningen ta till vara den resurs varje individ representerar.

Människors situation i samhället är beroende av samhällets etiska normer. Därför är det särskilt viktigt att föra diskussioner om människovärde, solidaritet, moral och etik.

SAMHÄLLSKUNSKAP

SKOLFS 1994:21
SKOLFS 1994:49

Kursplan

Syfte

Studierna i samhällskunskap i gymnasial utbildning skall fördjupa elevernas kunskaper om nutida samhällsförhållanden och samhällsfrågor, ge eleverna ökade förutsättningar att delta aktivt i samhällslivet och ge dem beredskap att hantera förändringar i samhället.

Undervisningen i samhällskunskap skall utveckla elevernas färdigheter att inhämta, sammanställa och bearbeta kunskaper om samhället. Dessutom skall undervisningen utveckla elevernas förmåga att göra bedömningar, uttrycka ståndpunkter och förmåga att på olika sätt presentera resultatet. Ämnet skall vidare bidra till att eleverna utvecklar en egen samhällsuppfattning och ge en god grund för fortsatta studier.

Undervisningen syftar till att ge eleverna sådana kunskaper att de kan skilja på fakta och värderingar även i komplicerade samhällsfrågor, förstå bakgrunden till dessa värderingar och hur de uppstått samt göra egna ställningstaganden.

Studierna bör ge eleverna möjlighet att sätta in utvecklingen av det svenska samhället i ett globalt perspektiv, både i nutid och i historisk belysning.

Karaktär och struktur

Undervisningen i samhällskunskap skall på ett systematiskt sätt stödja och utveckla elevernas förmåga att bearbeta och analysera viktiga samhällsförhållanden och samhällsfrågor. För att eleverna skall kunna göra en sådan analys och ta ställning till den kommande utvecklingen krävs kunskaper om den historiska utvecklingen. Undervisningen skall därför bidra till att eleverna tillägnar sig ett historiskt perspektiv och förstår det förflutnas betydelse för nuet. Viktigt är insikter om samspelet mellan samhälle och natur i ett utvecklingsperspektiv.

Ämnet samhällskunskap spänner över stora kunskapsområden. Sådana kunskapsområden är

demokratins innehåll och uttryckssätt

samhällets organisation utifrån politiska, sociala, ekonomiska, kulturella, religiösa och rumsliga aspekter

individens och gruppernas skilda livsvillkor

arbetsliv och sociala förhållanden

frågor kring kulturarv, identitet, kulturmöten och kulturkonflikter

internationella förhållanden, internationell utveckling, samlevnad och konflikt

samspelet mellan samhälle och natur och därmed sammanhängande överlevnadsfrågor.

Dessa kunskapsområden rymmer många samhällsfrågor, som kan bilda utgångspunkt för studier och analys. En och samma samhällsfråga berör ofta flera av dessa kunskapsområden. Jämförelsen mellan svenska och utländska förhållanden är en viktig del av ämnet. Studierna skall utveckla elevernas förmåga att förstå alltmer av internationella relationer – ur ekonomiska, sociala, politiska och kulturella aspekter – och orsaker till internationella konflikter, innebörd och effekter av fredssträvanden, internationell samverkan på olika områden samt säkerhetspolitiska och folkrättsliga frågeställningar. Undervisningen i samhällskunskap skall sätta in samhällsfrågorna i ett såväl globalt som nationellt och regionalt/lokalt sammanhang och samtidigt belysa sociala frågor på grupp- och individnivå.

Vid bearbetning och analys av samhällsfrågor är det viktigt att framhäva att olika utgångspunkter, perspektiv och ideologier ger skilda sätt att se på samhället och samhällsutvecklingen. Val av perspektiv och urval av fakta präglas alltid av värderingar. Undervisningen skall ge goda kunskaper om dessa värderingar, deras historiska ursprung såväl som samtida uttryck. Eleverna skall bli medvetna om sina egna och andras värderingar och deras konsekvenser.

I det moderna samhället kommer information om olika företeelser ofta från olika källor och genom många olika medier. Att sovra och värdera budskap utifrån kunskap om källornas art och de olika mediernas begränsningar är en viktig del i analysen. Det är väsentligt att i samhällskunskap ha ett pluralistiskt betraktelsesätt, vilket innebär att eleverna skall se samhällsfrågorna utifrån olika perspektiv.

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna möjlighet att fördjupa och praktisera sina kunskaper, utifrån studier av skilda samhällsfrågor som anknyter till egna erfarenheter, behov och intressen. Kursen skall ge eleverna möjlighet att reflektera över, analysera och även presentera några samhällsfrågor för bättre förståelse av den komplexa verklighet vi lever i. Kursen skall bidra till att eleverna får förtrogenhet med ett demokratiskt arbetssätt och med någon samhällsfråga som är särskilt inriktad mot det program eleverna valt.

Efter genomgången kurs skall eleven

utveckla kunskaper om sambandet mellan individ och samhälle

ha kunskap om att människor har olika synsätt på samhällsfrågor

ha kännedom om hur olika värderingar och idéer styr människors handlande och hur dessa värderingar och idéer har uppstått

ha kunskap om hur det svenska samhället har utvecklats, i synnerhet under det senaste århundradet

ha kännedom om olika samhällsstrukturer och hur dessa vuxit fram

vara väl förtrogen med sitt närsamhälle

ha utvecklat sin förmåga att använda olika kommunikationsmedel

vara orienterad i aktuella frågor genom att kunna använda information från olika nyhetsmedia

förstå vad som påverkar den egna livssituationen och utveckla förmåga till inlevelse i andra människors situation.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har någon kännedom om det svenska samhället och olika samhällsstrukturer bl.a. sett ur ett historiskt perspektiv. I studiet av skilda samhällsfrågor har eleven tillägnat sig demokratiska värderingar och förståelse för sambandet mellan individ och samhälle.

Eleven har även kännedom om sambandet mellan värderingar och människors handlanden.

Eleven har viss vana att informera sig i aktuella frågor, framför allt frågor rörande det egna vardagslivet. Eleven är aktiv och rörlig i sitt närsamhälle inom sådana områden som främjar kontakt med andra människor och eleven påverkar den egna livssituationen i vardagliga kända situationer.

Kommentar

Undervisningen i samhällskunskap ger kunskap om hur vårt samhälle ser ut och fungerar och förståelse för att samhället ständigt förändras. Eleverna ges tillfälle att bli medvetna om att samhället bebos av människor som många gånger har olika synsätt på samhällsfrågor.

Dagens samhälle är mångkulturellt. Det ställer ökade krav på förståelse för och hänsynstagande till oliktankande medmänniskor. Att förhindra främlingsfientlighet måste ses som en viktig uppgift för skolan. Kunskap om andra kulturer kan därför ingå såväl i ämnet samhällskunskap som i ämnet religionskunskap.

Att kunna kommunicera blir allt viktigare i vårt samhälle. I dagens tekniska samhälle är det nödvändigt att kunna sända och ta emot meddelande t.ex. via telefon, telefonsvarare, fax, telegram och dator. Eleverna bör också ges tillfälle att bli förtrogna med de fysiska transportmedel som de har behov av i sitt dagliga liv.

Undervisningen i samhällskunskap ger goda möjligheter att ta upp och lära eleverna diskutera arbetslivsfrågor som är relevanta för det aktuella programmet.

Kursplan

Syfte

Det övergripande syftet med undervisningen i svenska i gymnasial utbildning är att eleverna skall öka sin förmåga att tala, läsa och skriva svenska och att de skall öka sina kunskaper om litteraturen. De skall utveckla sin förmåga att använda språket för att främja sin personliga utveckling och på så sätt skaffa sig nödvändig beredskap för livslångt lärande, yrkesverksamhet och samhällsliv.

Strävan i undervisningen skall vara att göra eleverna medvetna om att språket öppnar nya perspektiv och gör världen mer begriplig. Med språkets hjälp föds och skapas insikt om världen och kulturarvet. Språket ger människan möjlighet att skapa och uttrycka den egna identiteten i relation till omvärlden. Språket ger oss möjligheter att växa och mogna.

Skolan och särskilt undervisningen i svenska har ett ansvar för att hjälpa alla elever med deras språkutveckling och därmed deras förmåga att tänka och lära. Därvid måste undervisningen utgå från elevens egna förutsättningar och erfarenheter. Språket skall fungera som ett nödvändigt redskap för kommunikation och för studier. Det måste ständigt utforskas och erövas av var och en på sitt sätt, efter sina behov och sin förmåga under hela livet.

Undervisningen i svenska skall sträva efter att eleverna utvecklar lust och förmåga att läsa skönlitteratur från olika tider och kulturer, så att de blir förtrogna med olika författarskap och genrer och stimuleras till att söka sig till skönlitteraturen som en källa till kunskap och glädje. Skönlitteraturen skall bidra till att göra eleverna förtrogna med grundläggande demokratiska, humanistiska och etiska värden. Den skall utveckla deras förmåga att sätta in sig själva i ett kulturellt och historiskt sammanhang. På så sätt skall eleverna få möjlighet att fördjupa såväl sin förståelse för människor från andra kulturer och andra levnadsförhållanden som sin förmåga att reflektera över och förstå förändringar i kultur och samhälle.

Karaktär och struktur

Det svenska språket som det talas, läses och skrivs är det centrala i undervisningen i svenska. Eleverna skall i svenskundervisningen utveckla, bredda och fördjupa sin läs- och skrivförmåga, sin förmåga att tala och samtala samt förmågan att lyssna och uppfatta.

Elever med bristande kunskaper i svenska måste lära sig språket under andra betingelser än vad som gäller för elever som behärskar svenska väl. Dessa elever skall få en undervisning i ämnet som är anpassad till deras behov.

För hörselskadade och döva gäller särskilda förutsättningar.

Språk och litteratur är ämnets huvudsakliga innehåll.

Varje elev skall i sina svenskstudier aktivt arbeta med att tillgodogöra sig

och skapa texter. Med texter avses allt från skönlitteratur, saklitteratur och elevernas egna texter, till litterära uttryck förmedlade via etermedier, dagspress, teater, film m.m. Arbetet skall bidra till elevens språkutveckling och till att utveckla förmågan att tolka, reflektera över och kritiskt granska olika typer av text.

För att främja inläringen behöver eleverna få kunskap om de teorier och fakta som finns om läs- och skrivinläring, talekonsten och konsten att lyssna. Likaså bör de få pröva på olika konstnärliga och estetiska uttryck inom ämnets ram.

Ämnets olika delar skall vävas samman till en helhet och tillsammans utveckla ett fördjupat språkmedvetande hos eleverna. De skall få större förtrogenhet med, förståelse av och kunskap om litteratur. I undervisningen integreras språkliga aspekter med litterära och språkteoretiska. Att läsa, skriva, tala, och lyssna blir meningsfullt när eleverna får svar på frågor om sig själva och sina relationer till andra, till historien, till nutiden eller till framtiden.

Mål

Målet för kursen är att ge sådana kunskaper i tal och skrift att eleverna kan använda språket för begreppsbildning, tänkande, lärande, kommunikation och egen personlig utveckling. Kursen skall ge eleverna möjligheter att läsa, samtala och skriva om litteratur. Kursen skall öka elevernas förmåga att använda språket och litteraturen i situationer som förbereder för arbetsliv, självständigt boende och aktiv fritid. Kursen skall ge eleverna tilltro till sin förmåga att använda språket.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna finna och uppskatta litteratur som ger läsglädje samt kunna förmedla sina upplevelser

kunna förmedla iakttagelser, kunskaper, erfarenheter och åsikter

kunna använda språket och tillämpa grundläggande regler

kunna använda skrivandet som ett medel för tänkande, lärande och kommunikation

kunna använda datorer och andra elektroniska medier för språklig produktion och kommunikation samt för kunskapsinhämtande

kunna följa en arbetsbeskrivning samt förstå och använda den valda studieinriktningens fackspråk

kunna uppmärksamma och tillgodogöra sig olika slag av information

kunna samtala om bilder och texter i olika medier och kritiskt granska deras innehåll och budskap

kunna delta i samtal och diskussioner, framföra egna argument och lyssna till andras.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar aktivt, gör framsteg i sin språkutveckling och visar tilltro till sin förmåga att kommunicera.

Eleven uttrycker åsikter, erfarenheter, iakttagelser och kunskaper, deltar i samtal och diskussioner samt tillämpar hjälpligt regler för språkets bruk och byggnad.

Eleven uppmärksammar viss information och kan med handledning göra jämförelser och iakttagelser vad gäller innehåll och budskap. Eleven använder skrivandet för inlärninng och enkel kommunikation samt kan skriva sin namnteckning. För språklig kommunikation och kunskapsinhämtande använder eleven med handledning ordbehandlingsprogram och elektroniska medier.

Eleven finner och tillgodogör sig litteratur i någon form.

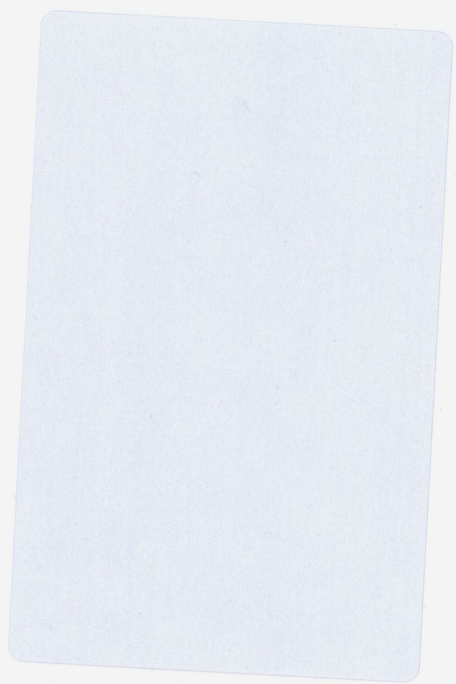
Eleven följer en enkel skriftlig arbetsbeskrivning samt känner till de vanligaste fackuttrycken inom vald studieinriktning.

Kommentar

Språkutveckling pågår ständigt och i alla sammanhang och är därför en angelägenhet för alla som arbetar i skolan, men huvudansvaret för elevernas språkutveckling och allsidiga språkträning ligger på läraren i svenska. Samverkan och samplanering bör ske så långt det är möjligt. Varje ämne erbjuder eleverna naturliga tillfällen att fördjupa och befästa sina språkkunskaper och att använda språket såväl i tal som skrift t.ex. genom att återge en text, redovisa en arbetsuppgift, söka fakta eller formulera tankar och känslor. Detta ger också det naturliga sammanhang där eleverna kan tillägna sig det valda programmets fackuttryck och fackspråk.

I ämnet svenska bör upplevelsen av litteratur ha en central roll. Litteraturupplevelser kan ske på flera sätt t. ex. genom egen läsning, genom att lyssna till högläsning eller talböcker eller att se film eller video. Eleverna behöver hjälp att hitta litteratur som är språkligt tillgänglig och som stimulerar elevernas egna intressen. Upplevelse av litteratur kan ge eleverna möjligheter att få självinsikt genom att känna igen och identifiera, men också till nya upplevelser och erfarenheter. Med hjälp av litteraturen kan eleverna utveckla en förståelse för andra människor och deras livsvillkor, men framför allt kan litteraturen berika deras egen fritid.

Tekniska hjälpmedel som datorer gynnar elevernas språkutveckling, språkträning och språkliga skapande.

Gysär 1995:6 Gymnasiesärskolans Naturbruksprogram

Under våren 1995 utkommer programhäften för sex nationella program i gymnasiesärskolan. De två första är nyutgåvor av befintliga program som har kompletterats med betygskriterier och reviderats något. Alla programhäften innehåller nu programpresentation, programmål, kursöversikt, timplan och kursplaner för kärnämnen och yrkesämnen med betygskriterier.

Gysär 1995: 1 Gymnasiesärskolans Hotell- och restaurangprogram

Gysär 1995: 2 Gymnasiesärskolans Industriprogram

Gysär 1995: 3 Gymnasiesärskolans Fordonsprogram

Gysär 1995: 4 Gymnasiesärskolans Handels- och administrationsprogram

Gysär 1995: 5 Gymnasiesärskolans Medieprogram

Gysär 1995: 6 Gymnasiesärskolans Naturbruksprogram

Under försommaren kommer ytterligare två häften som rör den frivilliga sarskolan.

Gysär 1995: 7 Särvox

Gysär 1995: 8 Gymnasiesärskolans individuella program

Särvoxhäftet innehåller kursplaner och betygskriterier för den del av särvox som motsvarar träningsskolan och grundsarskolan. Dessutom finns kärnämnen för gymnasial särvox. Kursplaner till övriga gymnasiala kurser får man söka i respektive programhäfte.

Programhäftet för det individuella programmet innehåller kursplaner för verksamhetsträning och yrkesträning samt vissa kringtexter.

Under våren 1995 utkommer också ett häfte med kursplaner och timplaner för den obligatoriska sarskolan.

Sarskolan – träningsskolan och grundsarskolan

FritzEs

POSTADRESS: 106 47 STOCKHOLM
FAX 08-20 50 21, TELEFON 08-690 90 90

ISBN 91-38-3046

ISSN 1400-6081